

VIỆN NC QUẢN LÝ KINH TẾ TW
TRUNG TÂM THÔNG TIN – TƯ LIỆU

THÔNG TIN CHUYÊN ĐỀ
**TIỀM NĂNG TẠO VIỆC LÀM
XANH Ở VIỆT NAM**
**THE POTENTIAL FOR
CREATING GREEN JOBS IN
VIETNAM**

SỐ $\frac{9}{2012}$

VIỆN NC QUẢN LÝ KINH TẾ TW
TRUNG TÂM THÔNG TIN – TƯ LIỆU

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG

**TIỀM NĂNG TẠO VIỆC LÀM
XANH Ở VIỆT NAM**

**THE POTENTIAL FOR
CREATING GREEN JOBS IN
VIETNAM**

TRUNG TÂM THÔNG TIN – TƯ LIỆU

Tel – Fax: 04 – 37338930

E-mail: vnep@mpi.gov.vn

Hà Nội, tháng 10/2012

THE POTENTIAL FOR CREATING GREEN JOBS IN VIETNAM

I. Green economy and green jobs

1. Green economy – green growth

In general, there are many different definitions on green economy and green growth, however, these definitions contain three main points:

- Green economy is an environmental-friendly one, focusing on the control of green house effects and climate changes.
- Green economy is an in-depth growth one, consuming less energy, and enhancing bio-industry and technology innovation.
- Green economy is a sustainable one with poverty reduction and equal development.

2. The role of green economy

If a country is aware of developing a green economy as soon as possible, it is possible to shorten their development path and to thrive to wealthy and sustainable society. Particularly:

First, green economy plays an important role in sustainable development. Second, green economy contributes to poverty reduction. Third, green economy creates a range of newly emerging and potential employment. Forth, green economy protects bio-diversification. And fifth, green economy allows developing countries to gain multiple effected socio-economic interests.

3. Green jobs

Green jobs as work in agricultural, manufacturing, research and development, administrative and service activities that contribute substantially to preserving or restoring environmental quality: This definition is provided by UNEP. According to this definition, green jobs not only include jobs that help to protect ecosystems and biodiversity, reduce the consumption of energy, materials and water through high efficiency strategies; reduce carbon emissions in the entire economy; minimize or avoid creating waste pollution in all its forms. Green jobs are "the result of green policies".

II. The experience of some countries in the creation of green jobs

1. Experience in developing green jobs in the U.S.

The United States is a superpower pioneer in the implementation of the policy of "green economy". Since taking office, President Obama has struggled to cope with the economic downturn, and the term "green economy" is mentioned as one of the solutions contributing to solving some economic problems. President Obama has implemented new policies to revive the economy, such as energy development, development of "green economy", the implementation of policies to save energy, reduce pollution and the implementation of renewable energy.

To really mentioned targets and policies of developing a green economy, focus has been put on issues regarding policy guidelines; increasing budget allocation for green economic activities; vigorously developing green jobs; and training of human resources related to environmental issues.

2. Korean experience in creating green jobs

The main point in Korea's Green Growth Strategy can be summarized in issues as followed:

- 1) Adapt to climate change
- 2) Reduce greenhouse gas emissions effectively
- 3) Reduce dependence on fossil fuels
- 4) Develop green technology;
- 5) Greenization of existing industries;
- 6) Develop advanced industries;
- 7) Build the foundation for green economy;
- 8) Develop green space and green transport;
- 9) Make a green revolution in lifestyle;
- 10) Provide international support for green growth

II. Green economy and green jobs in Vietnam

1. The development of green economy in Vietnam

1.1. Awareness of green growth in Vietnam

The XIth Congress of the Communist Party of Viet Nam approved socio-economic development strategy 2011 – 2020, thereby, socio-economic development objectives over the next decade will focus on issues of growth quality, or in other words, focus on sustainable and in-depth growth that is not running after quantitative objectives, and ensure macroeconomic balance to long-term economic stability; the center will be development of competitive advantage , using high technology to gradually improve the competitiveness of the whole economy, businesses and products.

In addition, the national strategy for green growth has also been approved by the Government on 09.25.2012. Which emphasizes: "Green growth is an important content of sustainable development, to ensure rapid, effective, and sustainable economic development and contribute to the implementation of the national strategy on climate change."

According to the forecast, Vietnam will be heavily affected by climate change. Sea level rise would inundate many areas in Vietnam. Therefore, though it is unable to prevent climate change, Vietnam also needs to be responsible player by actively develop a green economy.

So, the requirement of developing a new economic growth model toward in-depth development, sustainability, resource saving, environmental protection is in place as the first task in the new stage of national development. For Vietnam, green growth is the key to settle the shortcomings in current growth model because it involves technology or “sophisticate” level of the economy. Once Vietnam can obtain these factors, labor productivity growth will be higher and the growth quality will be promoted. Therefore, green growth plays a critical role in Vietnamese in-depth growth strategy in the coming time.

Ability to green economic development of Vietnam.

a. Strengths

Vietnam has experienced over 25 years of innovation with many important social and economic achievements: high economic growth, improved per capita income, etc. The technological level of Vietnam is still weak but there is rapidly improvement due to the advantages of latecomer countries and the attention of foreigners attracted by significant economic reform achievements in recent years.

Vietnam is also a country attracting huge foreign investment. Many FDI has brought modern technology (although still low) in Vietnam, including some of the world's well known corporations in technology, such as Intel, Samsung, Canon, ... If Vietnam provides proper policies for these corporations to invest in technology and contribute to improving the technological capacity of the country, and creating linkages to the global production network. This is necessary to develop a green economy.

Vietnam's human capital is abundant with high literacy rates, hard-working and clever feature. If they are well trained, they will be the driving force behind the country's green growth.

b. Weaknesses

- Vietnam's economy depends heavily on crude natural resources exploitation and use a lot of fossil energy for economic development and consumption.
- Vietnam is a major agricultural producer, accounting for nearly a quarter of the economy's GDP. However, this is the area producing dramatic greenhouse gas emissions.
- The economy is still of low productivity and low technological level, thus fuel consumption is found significantly.
- Soft infrastructure for green growth is undeveloped. People's awareness about greenhouse gas emissions green, in particular, and green economic development, in general, is very limited.

c. Opportunities

- International transitional trends to a green economy.
- Growth model transformation effort is underway with high political determination. The Project on Green Growth Strategy of Vietnam has been issued with many regulations and specific solutions to drive green growth for Vietnam.
- The potential for renewable energy in Vietnam is quite large.

d. Challenge

There is still some objection to green economy in the world. Challenges are also found in the inefficient international cooperation. On the other hand, challenges in

industrial conflict between industrialization and reduction of greenhouse gas emissions is concerning. And finally, the challenge for Vietnam's exports when countries impose higher environmental standards.

2. Green jobs and the ability to create green jobs in Vietnam

Along with great potential in the implementation of green growth, the ability to create green jobs of Vietnam is also a huge, especially in the below industries and labor factors.

The industry has a lot of potential: energy supply (solar energy, wind energy, tidal energy, geothermal energy, and small hydro), transportation, basic industries (steel, cement, chemical dyeing, textile, pulp and paper, mining, etc.), construction, agriculture, forestry, retail, travel ...

People can have green jobs in Vietnam: everyone can have green jobs, from managers, designers, planners, scientists, lecturers, to entrepreneurs, direct labors of both skilled and unskilled workers.

Beneficiaries of green jobs in Vietnam: the rural and urban areas, developed and developing countries, especially the benefits for the youth, women, farmers, the poor, workers in unofficial sector, the vulnerable, and people who live in dilapidated slums ...

However, given low development level in Vietnam, the biggest barrier can mention are:

- Cognitive Limit; requirements of connecting green jobs with sustainable employment; the quality of human resources; technical infrastructure; and particularly social and institutional framework of Vietnam - "the bottlenecks" in the development process; social cost and business pressure during competition process.

III. Some recommendations to increase the ability to create green jobs in Vietnam

1. Recommendations regarding the work of the Government, at all levels and sectors

To be able to create more green jobs in the next stage, first, Vietnam needs to make green growth. Some industries need to focus development towards "green" include:

- Development of green industries
- Development of the green energy sector
- Green agricultural development
- Development of green pharmaceutical industry
- Building green business

2. Proposals of some work for businesses and workers

New requests relating to green jobs for the labor market are expressed mainly in three aspects:

- Greening business
 - Green Technology, and
 - The efficiency of the labor market during the transition to a green economy.
- Derived from the requirements of the greening of business (labor demand) and the workers (labor supply), the working paper also figures out some points for further consideration and solution, relating to the labor demand side, and the labor supply side.

3. Some proposals on mechanisms and conditions shall increase green jobs in Vietnam

Implementation mechanism

- Regarding the implementation mechanism, it is advised to pay more attention on issues of: social dialogue mechanism, providing specific route with short-term and long-term objectives given current Vietnamese conditions, the evaluation and supervision mechanism.

Implementation conditions:

- Providing adequate investment for rural and poor areas.

- Guaranteeing tight linkages between sustainable job creation and human resources quality, rational use of natural resources, the regional comparative advantage, and new technology applications.

- Supporting enterprises to enter global value-added chain.

The directions stated are just initial thoughts, and it definitely needs more discussion for Vietnam to take appropriate steps on the path of sustainable development with "green jobs for everyone."

MỤC LỤC

I. Kinh tế xanh và việc làm xanh	11
1. <i>Kinh tế xanh – Tăng trưởng xanh</i>	11
2. <i>Vai trò của Kinh tế xanh</i>	13
3. <i>Việc làm xanh</i>	16
3.1. <i>Khái niệm về việc làm xanh</i>	16
3.2. <i>Thách thức toàn cầu với việc làm xanh</i>	19
II. Kinh nghiệm của một số nước về tạo việc làm xanh	20
1. <i>Kinh nghiệm phát triển việc làm xanh tại Mỹ</i>	20
2. <i>Kinh nghiệm Hàn Quốc trong việc tạo việc làm xanh</i>	26
III. Kinh tế xanh và việc làm xanh ở Việt Nam	29
1. <i>Phát triển kinh tế xanh của Việt Nam</i>	29
1.1. <i>Nhận thức về tăng trưởng xanh ở Việt Nam</i>	29
1.2. <i>Vị trí của tăng trưởng xanh trong phát triển kinh tế Việt Nam</i>	32
1.3. <i>Khả năng phát triển kinh tế xanh của Việt Nam</i>	33
a. <i>Điểm mạnh</i>	33
b. <i>Điểm yếu</i>	34
c. <i>Cơ hội</i>	35
d. <i>Thách thức</i>	37
1.4. <i>Lựa chọn phát triển kinh tế xanh đáp ứng yêu cầu đổi mới mô hình tăng trưởng</i>	39
2. <i>Việc làm xanh và khả năng tạo việc làm xanh ở Việt Nam</i>	40
IV. Một số kiến nghị nhằm tăng khả năng tạo việc làm xanh ở Việt Nam 43	
1. <i>Kiến nghị một số công việc của Chính phủ, các cấp, các ngành</i>	43
2. <i>Kiến nghị một số công việc đối với doanh nghiệp và người lao động</i>	50
3. <i>Một số kiến nghị về cơ chế và điều kiện thực hiện việc gia tăng việc làm xanh ở Việt Nam</i>	51

TIỀM NĂNG TẠO VIỆC LÀM XANH Ở VIỆT NAM

III. Kinh tế xanh và việc làm xanh

4. Kinh tế xanh – Tăng trưởng xanh

Kinh tế xanh/tăng trưởng xanh không chỉ là sự lồng ghép vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế, mà nó đã được hiểu sâu rộng hơn, đề cập đến cả phát triển cân bằng, hài hòa giữa các mục tiêu. Ngày nay tăng kinh tế xanh được coi là một mô hình phát triển mới, được nhiều nước ủng hộ và hướng theo.

Theo Chương trình Môi trường của Liên hợp quốc (UNEP), nền kinh tế xanh là nền kinh tế nâng cao đời sống của người và cải thiện công bằng xã hội, đồng thời giảm thiểu những rủi ro và những thiếu hụt sinh thái¹.

Trong nền kinh tế xanh, sự tăng trưởng về thu nhập và việc làm thông qua đầu tư của nhà nước và tư nhân cho nền kinh tế làm giảm phát thải carbon, giảm thiểu ô nhiễm môi trường, sử dụng hiệu quả năng lượng và tài nguyên, ngăn chặn sự suy giảm đa dạng sinh học và các dịch vụ hệ sinh thái. Như vậy, khác với trước đây, trong “nền kinh tế nâu”, đầu tư công cần phải có sự điều chỉnh cơ bản thông qua những chính sách mới được cải thiện của các quốc gia, ưu tiên cho duy trì và phát triển nguồn vốn tự nhiên, nhất là những nguồn tài sản thuộc sở hữu chung mang lại lợi ích cho mọi người. Sự đầu tư đó cũng cần chú ý tới nhóm người nghèo, bởi sinh kế và an sinh của họ phụ thuộc nhiều vào tự nhiên và họ là những đối tượng dễ bị tổn thương do tác động của thiên tai cũng như sự biến đổi khí hậu.

Kinh tế xanh phải là nền kinh tế lấy con người làm trung tâm, trong đó chính sách tạo ra các nguồn lực mới về tăng trưởng kinh tế bền vững và bình đẳng. Thúc đẩy nền kinh tế xanh và cải tổ quản lý môi trường là hai nhân tố căn bản bảo đảm tiến trình phát triển bền vững của mỗi quốc gia nói riêng và trên phạm vi toàn cầu nói chung.

Nội dung của kinh tế xanh chủ yếu bao gồm các vấn đề sau:

1. Sản xuất và tiêu dùng bền vững;
2. Giảm phát thải khí nhà kính và thích ứng với biến đổi khí hậu;

¹ UNEP (2011), Hướng tới nền kinh tế xanh – Lộ trình cho phát triển bền vững và xóa đói giảm nghèo, Bản dịch của Viện Chiến lược, Chính sách Tài nguyên và Môi trường, Nhà xuất bản Nông nghiệp, Hà Nội 2011.

3. Xanh hóa các hoạt động sản xuất kinh doanh thông qua phát triển công nghệ xanh, phát triển các ngành công nghiệp cao, sử dụng ít tài nguyên, áp dụng các biện pháp sản xuất sạch;

4. Xây dựng cơ sở hạ tầng bền vững;

5. Bảo vệ, khai thác và sử dụng hiệu quả tài nguyên;

6. Cải tổ và áp dụng các công cụ kinh tế;

7. Xây dựng và thực hiện các chỉ số sinh thái.

Còn theo OECD, “Tăng trưởng xanh là thúc đẩy tăng trưởng và phát triển kinh tế đồng thời đảm bảo các nguồn tài sản tự nhiên tiếp tục cung cấp các tài nguyên và dịch vụ môi trường thiết yếu cho cuộc sống của chúng ta. Để thực hiện điều này, tăng trưởng xanh phải là nhân tố xúc tác trong việc đầu tư và đổi mới, là cơ sở cho sự tăng trưởng bền vững và tăng cường tạo ra các cơ hội kinh tế mới”.²

Như vậy, nhìn chung các khái niệm của các tổ chức khác nhau có cách diễn đạt khác nhau nhưng chúng đều quy tụ tại 3 điểm chính:

- Kinh tế xanh là nền kinh tế thân thiện với môi trường, giảm phát thải khí nhà kính để giảm thiểu biến đổi khí hậu;

- Kinh tế xanh là nền kinh tế tăng trưởng theo chiều sâu, hao tổn ít nhiên liệu, tăng cường các ngành công nghiệp sinh thái, đổi mới công nghệ;

- Kinh tế xanh là nền kinh tế tăng trưởng bền vững, xóa đói giảm nghèo và phát triển công bằng;

Qua những khái niệm trên, rõ ràng kinh tế xanh là mô hình mục tiêu của các nước. Theo nghiên cứu của UNEP quá trình xanh hóa không những tạo thêm của cải, đặc biệt đối với vốn tự nhiên, mà còn gia tăng tốc độ tăng trưởng GDP. Kinh tế xanh còn là trụ cột để giảm nghèo. Trong thời kỳ quá độ sang nền kinh tế xanh, những việc làm mới được tạo ra sẽ dần thay thế việc làm bị mất đi do chuyển đổi nền kinh tế hiện tại sang nền kinh tế xanh. Tuy nhiên, sẽ có giai đoạn tỷ lệ thất nghiệp tăng cao, đòi hỏi sự đầu tư và công tác tái đào tạo nguồn nhân lực.

² Báo cáo của Bộ Kế hoạch và Đầu tư trong hội thảo Tham vấn về chiến lược tăng trưởng xanh của Việt Nam do VCCI, Bộ Kế hoạch và Đầu tư tổ chức, Hà Nội, 2012.

5. Vai trò của Kinh tế xanh

Kinh tế xanh cũng đã được chứng minh là có hiệu quả về mặt dài hạn hơn hẳn kinh tế “nâu”, đồng thời duy trì và phục hồi vốn tự nhiên. Nếu có ý thức phát triển kinh tế xanh sớm sẽ rút ngắn được quá trình phát triển, nhanh chóng tiến tới xã hội thịnh vượng, bền vững.

Thứ nhất, Kinh tế xanh đóng vai trò quan trọng trong phát triển bền vững. Nhất là, sự phát triển ấy có thể đáp ứng được những nhu cầu hiện tại mà không ảnh hưởng hay làm tổn hại đến khả năng đáp ứng nhu cầu của các thế hệ tương lai. Trong nền kinh tế xanh, môi trường được xem là nhân tố có tính quyết định đến tăng trưởng kinh tế, cải thiện chuỗi giá trị, đem lại sự ổn định và thịnh vượng lâu dài. Như vậy, nhân tố môi trường thực sự đóng vai trò như là chất xúc tác cho tăng trưởng và đổi mới; đồng thời có khả năng tạo ra tăng trưởng kinh tế và phúc lợi xã hội trong nền kinh tế xanh. Cách thức để áp dụng mô hình Kinh tế xanh đối với một quốc gia phát triển hoặc đang phát triển có thể rất khác nhau. Điều đó phụ thuộc vào rất nhiều yếu tố, chẳng hạn, đặc điểm địa lý, tài nguyên thiên nhiên, tiềm lực con người - xã hội và giai đoạn phát triển kinh tế. Tuy nhiên, có những nguyên tắc quan trọng nhất bao gồm: bảo đảm phúc lợi cao nhất, đạt mục tiêu công bằng về mặt xã hội và hạn chế tối đa những rủi ro cho môi trường và hệ sinh thái thì vẫn không thay đổi.

Thứ hai, kinh tế xanh góp phần xóa đói giảm nghèo

Hiện nay, tổng sản phẩm quốc nội (GDP) vẫn được sử dụng như là cách thức phổ biến nhất để đánh giá về một nền kinh tế. Nhưng có một hiện thực là, sự tăng trưởng đó thường được tạo ra thông qua việc khai thác quá mức các nguồn tài nguyên thiên nhiên là loại tài sản “chung” như tài nguyên nước, rừng, không khí... là nguồn cung cấp tối cần thiết cho sự sống. Để có tăng trưởng, chúng ta phải trả giá rất đắt trên cả hai phương diện kinh tế và xã hội, đặc biệt là một bộ phận những người mà sinh kế của họ phụ thuộc rất nhiều vào việc khai thác các nguồn lực môi trường. Suy giảm đa dạng sinh học và suy thoái các hệ sinh thái đang ảnh hưởng rất lớn đến các ngành nông nghiệp, chăn nuôi, đánh bắt cá, lâm nghiệp...

Một điều quan trọng nữa là, với mục đích tăng khả năng tiếp cận các dịch vụ cơ bản và cải thiện cơ sở hạ tầng, hướng tới nền kinh tế xanh được coi như là một trong những phương thức nhằm xóa đói giảm nghèo và cải thiện tổng thể chất

lượng cuộc sống. Chẳng hạn, cung cấp các nguồn năng lượng có khả năng hỗ trợ cho 1,4 tỉ người hiện đang thiếu điện và cho hơn 700 triệu người khác trên hành tinh hiện đang không được tiếp cận với các dịch vụ năng lượng hiện đại. Công nghệ năng lượng tái tạo, như năng lượng mặt trời, năng lượng gió và các chính sách hỗ trợ năng lượng hứa hẹn sẽ đóng góp đáng kể cho việc cải thiện đời sống và sức khỏe cho một bộ phận người dân có thu nhập thấp, nhất là đối với những người hiện đang không có khả năng tiếp cận với năng lượng.

Một điều khác mà chúng ta cần cân nhắc là việc ngừng hoặc chuyển hướng các khoản trợ cấp cho việc hủy hoại môi trường. Trên thực tế, khoảng 700 tỉ USD được chi ra mỗi năm bởi các chính phủ trên khắp thế giới để trợ cấp cho việc sử dụng nguồn nhiên liệu hóa thạch; khoản chi này lớn gấp năm lần tổng số tiền dành cho hỗ trợ phát triển. Phần lớn nguồn trợ cấp được phân bổ đến chính phủ các nước đang phát triển, trong nỗ lực làm dịu cú sốc tăng giá nhiên liệu đối với người nghèo. Trái lại, nhiều nghiên cứu đã chỉ ra rằng trợ cấp nhiên liệu hóa thạch là không hiệu quả đối với người nghèo, vì cái lợi mà họ được hưởng thường không tương xứng so với các nhóm có thu nhập cao hơn. Gỡ bỏ các khoản trợ cấp gây hại môi trường hoặc thay thế bằng các loại hỗ trợ hướng đến các mục tiêu cụ thể hơn, như hỗ trợ bằng hình thức chuyển tiền mặt là cách tốt để góp phần thực hiện mục tiêu xã hội, đồng thời nới lỏng các hạn chế về mặt tài chính và cải thiện môi trường.

Thứ ba, kinh tế xanh tạo ra hàng loạt việc làm mới nổi và có nhiều tiềm năng

Một công việc tốt được hiểu như là công việc có năng suất lao động cao, cùng với hiệu quả về cải thiện môi trường sinh thái và ổn định lượng khí thải ra ở mức thấp sẽ góp phần tăng thu nhập, thúc đẩy tăng trưởng và giúp bảo vệ môi trường - khí hậu. Đã có rất nhiều những *việc làm xanh* như vậy được tạo ra, đặc biệt là trong ngành năng lượng tái tạo, nông nghiệp hữu cơ, giao thông công cộng, cải tạo các khu công nghiệp, tái chế sản phẩm phụ và rác thải...

Nhưng, để bảo đảm một quá trình chuyển đổi nhịp nhàng sang nền kinh tế xanh, cần phải có nỗ lực phối hợp cao trong việc tạo ra việc làm. Các chính sách về xã hội được phát triển cùng với các chính sách về môi trường và kinh tế. Để bảo đảm một quá trình chuyển đổi nhịp nhàng, nhà nước cần tập trung vào các vấn đề quan trọng và cấp thiết, như đầu tư vào những kỹ năng mới, không thể thiếu cho một nền kinh tế toàn cầu, trong môi trường có hàm lượng carbon thấp;

hay nghiên cứu các chính sách phù hợp để điều chỉnh việc làm trong các lĩnh vực chủ chốt như năng lượng và giao thông vận tải.

Thứ tư, kinh tế xanh bảo vệ sự đa dạng sinh học

Suy giảm đa dạng sinh học làm giảm phúc lợi của một bộ phận dân số thế giới, trong khi một bộ phận dân số khác gặp phải những vấn đề trầm trọng hơn vì đói nghèo. Nếu tình trạng này tiếp tục, nó có thể gây ảnh hưởng đến sự hoạt động của các hệ sinh thái điều hòa khí hậu trong dài hạn và có thể dẫn đến những biến đổi không thể lường trước và có thể dẫn đến sự đảo ngược trong hệ thống trái đất và những thay đổi trong các dịch vụ hệ sinh thái là nguồn cung các nguyên liệu chủ yếu phục vụ cho phát triển kinh tế. Bởi những lý do này mà việc gìn giữ và bảo vệ các hệ sinh thái là trọng tâm của *Chương trình nghị sự kinh tế xanh*. Ngoài ra, đầu tư xanh cũng nhằm giảm những hệ quả tiêu cực do các yếu tố bên ngoài gây ra bởi việc khai thác nguồn tài nguyên thiên nhiên.

Người ta đã tính toán rằng, đầu tư vào bảo vệ rừng không những duy trì một loạt các ngành và sinh kế của con người mà còn bảo tồn được 80% các loài trên cạn. Bằng cách thúc đẩy đầu tư vào lâm nghiệp xanh, *Chương trình nghị sự kinh tế xanh* sẽ góp phần ổn định đời sống kinh tế của hơn 1 tỉ người hiện đang sinh sống bằng các sản phẩm từ gỗ, giấy và chất xơ, với tổng thu nhập chỉ chiếm 1% GDP toàn cầu.

Thứ năm, kinh tế xanh giúp các nước đang phát triển đạt được các lợi ích kinh tế và xã hội về nhiều mặt. Thông qua việc triển khai các công nghệ năng lượng sạch và cải thiện tiếp cận với các dịch vụ năng lượng; nâng cao hiệu quả sử dụng tài nguyên thông qua đầu tư và áp dụng sản xuất sạch hơn; bảo đảm an ninh lương thực thông qua việc sử dụng nhiều phương pháp nông nghiệp bền vững và tiếp cận với các thị trường mới nhờ các hàng hóa và dịch vụ xanh của họ. Những tiến bộ trong khai thác hiệu quả tài nguyên và đa dạng hóa các nguồn năng lượng sẽ góp phần giảm chi phí nhập khẩu và bảo đảm an ninh năng lượng cho các quốc gia, tránh những biến động của giá cả thị trường; đồng thời hạn chế các ảnh hưởng môi trường và chi phí liên quan đến sức khỏe từ những hoạt động sản xuất. Tất nhiên, mỗi quốc gia phải tự đánh giá các nguồn cung cấp vốn của mình và xem xét khả năng để có thể tối ưu hóa cơ hội cho sự tăng trưởng kinh tế bền vững.

6. *Việc làm xanh*

3.1. *Khái niệm về việc làm xanh*

Mặc dù đã có nhiều khái niệm về “Việc làm xanh” tuy nhiên cho đến nay chưa có một sự thống nhất, ngay cả giữa các nhà kinh tế học, về định nghĩa của “việc làm xanh”. Hiện nay trên thế giới tồn tại một số cách định nghĩa như sau:

Việc làm xanh là việc làm trong các ngành công nghiệp xanh: Một số định nghĩa về việc làm xanh có nghĩa khá hạn hẹp, chỉ bao gồm các công việc chú trọng về môi trường có thể nhận biết được hoặc việc làm trong các ngành công nghiệp (hoặc các dự án cụ thể) mà các sản phẩm của chúng được coi là có lợi cho môi trường. Khái niệm này bao gồm cả các việc làm trong lĩnh vực năng lượng tái tạo, hiệu quả sử dụng năng lượng và các dịch vụ môi trường hoặc trong lĩnh vực phát triển các sản phẩm giảm phát thải khí carbon.

Việc làm xanh là công việc trong các ngành nông nghiệp, sản xuất, nghiên cứu và phát triển, hành chính và các hoạt động dịch vụ góp phần đáng kể để bảo tồn hoặc khôi phục chất lượng môi trường: Định nghĩa này được UNEP đưa ra. Theo định nghĩa này, việc làm xanh không chỉ bao gồm những công việc giúp bảo vệ hệ sinh thái và đa dạng sinh học, giảm tiêu thụ năng lượng, vật liệu và nước thông qua các chiến lược hiệu quả cao; giảm khí thải carbon trong toàn nền kinh tế; giảm thiểu hoặc tránh tạo ra chất thải ô nhiễm môi trường dưới mọi hình thức. Định nghĩa này mang quan điểm rộng về ngành, không chỉ giới hạn ở công ăn việc làm trong các dịch vụ về môi trường hạn hẹp. Về nguyên tắc, nó bao gồm cả công ăn việc làm trong sản xuất bất kỳ hàng hóa và dịch vụ nào mang ít tác động xấu đến môi trường hơn so với các sản phẩm tương tự khác.

Một số định nghĩa lại tập trung vào các ngành công nghiệp sản xuất ra các hàng hóa và dịch vụ để đo lường, ngăn chặn, hạn chế, giảm thiểu, hoặc cải thiện môi trường nước, không khí, đất, cũng như giải quyết các vấn đề liên quan đến chất thải, tiếng ồn và hệ sinh thái. Điều này bao gồm cả các công nghệ, sản phẩm và dịch vụ giúp làm giảm thiểu rủi ro môi trường và giảm thiểu ô nhiễm, tài nguyên (OECD 1999). Theo định nghĩa này, thì việc làm xanh chiếm một tỷ lệ tuy nhỏ nhưng có vai trò đáng kể trong tổng số việc làm – khoảng 1,7% số làm công ăn lương tại Châu Âu (Ủy ban Châu Âu 2007). Tỷ lệ này có thể là cao hơn với tỷ lệ toàn cầu mà UNEP ước tính; theo các tài liệu của UNEP, phần lớn sự

tăng trưởng ghi nhận được trong việc làm xanh là thuộc về khối các nước phát triển. Ở nhiều lĩnh vực việc làm, người lao động có thể nhận thấy công việc của họ không được tính là “xanh” bất chấp bản chất của hàng hóa và dịch vụ mà họ tạo ra. Lấy ví dụ, việc làm trong ngành công nghiệp ô tô bị loại trừ, dù đó có thể là để phát triển các loại xe hạn chế phát thải khí carbon.

Việc làm xanh là “hệ quả của các chính sách xanh”: Một số định nghĩa về việc làm xanh lại theo một dẫn dắt khác, tập trung vào những gì sẽ xảy ra khi các chính sách công nhằm điều chỉnh các yếu tố bên ngoài tác động tới môi trường được đưa ra – mở ra khả năng trong đó việc làm được tạo ra hay mất đi trên toàn bộ nền kinh tế. Trên thực tế, các định nghĩa này tìm cách trả lời cho câu hỏi “các hệ quả việc làm của việc đưa ra các chính sách xanh liên quan đến môi trường hợp cơ bản là gì?” Các tiếp cận này đòi hỏi khung kinh tế vĩ mô ngầm định hoặc rành của các chính sách.

Một số nghiên cứu theo hướng này chỉ tính đến các việc làm được tạo ra trực tiếp bởi các chính sách – các hiệu ứng công ăn việc làm “trực tiếp”. Các nghiên cứu này tập trung vào các yếu cầu lao động cụ thể của công nghệ (các ước lượng theo phương pháp từ dưới lên, sử dụng các mô hình phân tích dựa trên bảng tính đơn giản kết hợp với các ước lượng kỹ thuật. Một vấn đề quan trọng là thời điểm và thời gian tạo việc làm. Có một quan điểm khác biệt quan trọng giữa giai đoạn xây dựng, sản xuất và lắp đặt – khi mà thời hạn các việc làm thường khá ngắn ngủi – và giai đoạn vận hành, bảo trì, chế biến nhiên liệu – khi mà thời hạn của các công việc phụ thuộc vào tuổi thọ của nhà máy.

Các nhà nghiên cứu khác lại bao gồm cả các việc làm được tạo ra và các việc làm bị phá hủy trong các lĩnh vực chịu thiệt thòi do chính sách xanh – các hiệu ứng công ăn việc làm thuần và gián tiếp. Khái niệm thuần về sự biến động của công ăn việc làm này là yếu tố quan trọng để đánh giá các tác động tổng thể của các chính sách môi trường trên thị trường lao động. Việc đánh giá có thể thực hiện thông qua các bảng đầu vào và đầu ra hoặc mô hình cân bằng tổng thể. Các nghiên cứu này cũng bao gồm các việc làm sinh ra từ nhu cầu tổng hợp tạo ra bởi công ăn việc làm trực tiếp và gián tiếp phát sinh (các hiệu ứng công ăn việc làm phát sinh thêm). Cách tiếp cận này cho phép các việc làm được tính là việc làm xanh nếu chúng được tạo ra bởi các chính sách xanh, ngay cả khi chúng thuộc các lĩnh vực không có mối liên hệ trực tiếp rõ ràng với các mục tiêu môi trường hoặc

chỉ có mỗi qua hệ thứ cấp. Các thông tin phản hồi và các cơ chế kinh tế khác tạo ra bởi các chính sách môi trường cũng được xem xét, từ đó có thể nắm bắt được các việc làm bị mất đi do vật giá cao hơn và tiền lương thấp đi, do nhu cầu lao động thấp đi và do đầu tư thấp đi. Nhưng rất nhiều nghiên cứu không đi theo quy trình này.

Tuy còn tồn tại khá nhiều quan điểm và tranh luận về “việc làm xanh” nhưng một định nghĩa được thừa nhận rộng rãi nhất và được sử dụng chung nhất đó là định nghĩa về việc làm xanh của Tổ chức Lao động Quốc tế - Chương trình Môi trường Liên hợp quốc - Tổ chức Giới chủ Quốc tế - Liên minh Công đoàn Quốc tế: “*Việc làm xanh là những việc làm trong nông nghiệp, công nghiệp, dịch vụ và quản lý đóng góp vào bảo vệ và gìn giữ chất lượng môi trường...đảm bảo xã hội phát triển bền vững cho cả thế hệ hiện tại và tương lai, thực hiện công bằng và bình đẳng cho mọi người*”. Với cách hiểu như vậy, phạm vi của việc làm xanh rất rộng, từ những việc làm góp phần làm giảm phát thải khí nhà kính, giảm tiêu hao năng lượng nguyên nhiên vật liệu, tối thiểu hóa rác thải, giảm ô nhiễm không khí đất và nguồn nước trong sản xuất và tiêu thụ sản phẩm đến việc làm trong các ngành góp phần bảo vệ sự đa dạng của sinh thái và ứng phó với biến đổi khí hậu.

Việc làm xanh có thể quy về bốn loại bao gồm: Xanh hóa việc làm hiện tại; Việc làm trong các ngành chế tạo thiết bị, dụng cụ bảo vệ môi trường; Phát triển những ngành nghề mới xanh hóa (năng lượng mặt trời, năng lượng gió, năng lượng địa nhiệt, năng lượng thủy triều, nông nghiệp sinh thái, bảo vệ rừng...); Việc làm được tạo ra để giảm thiểu và ứng phó hiệu quả với biến đổi khí hậu.

Yêu cầu đối với việc làm xanh trong các mô hình phát triển bền vững là phải tiến tới *việc làm bền vững* - đó là các cơ hội đạt được việc làm đàng hoàng và năng suất cho cả nữ và nam trong điều kiện tự do, bình đẳng, an sinh và tôn trọng nhân phẩm. Đặc trưng của việc làm bền vững là: Thu nhập thỏa đáng và có cơ hội phát triển; Đảm bảo quyền và tiếng nói của người lao động; Thực hiện cơ chế đối thoại xã hội; Đảm bảo an sinh xã hội.

Để thực hiện được những mục tiêu thiên niên kỷ về giảm nghèo (MDG 1) và bảo vệ môi trường (MDG 7) thì sự gắn kết chặt chẽ giữa *việc làm xanh và việc làm bền vững* là một đòi hỏi tất yếu. Trên thực tế, có hoàn thành mục tiêu giảm nghèo - mà nòng cốt là việc làm bền vững, thì mới có điều kiện để bảo vệ tốt môi

trường và ngược lại, có bảo vệ được môi trường thì giảm nghèo mới có chiều sâu và đảm bảo bền vững.

6.2. Thách thức toàn cầu với việc làm xanh

Hiện nay, việc phát triển việc làm xanh đang gặp rất nhiều các thách thức khác nhau. Các thách thức này tập trung vào 3 lĩnh vực chính sau đây:

- *Về mặt kinh tế*: Khắc phục hậu quả của khủng hoảng kinh tế thế giới chưa được bao nhiêu thì ảnh hưởng dây chuyền của khủng hoảng nợ công Châu Âu và sự giảm sút nhu cầu tiêu dùng của các khu vực kinh tế đầu tàu như Mỹ, Nhật Bản, Châu Âu lại tiếp tục tác động tiêu cực đến xuất khẩu, đầu tư, du lịch và tăng trưởng của toàn thế giới. Thêm vào đó, sự phát triển không cân bằng của các khu vực và tính mỏng manh trong các mô hình tăng trưởng ngày càng làm bộc lộ những hạn chế cơ bản của mối liên kết kinh tế toàn cầu.

- *Về môi trường*: Những thảm họa liên quan đến môi trường (đặc biệt là ảnh hưởng của biến đổi khí hậu) dẫn đến ô nhiễm nguồn nước, không khí, đất dẫn đến thiếu nước, thiếu lương thực, di cư do biến đổi khí hậu, không nơi ở do lũ lụt, mất đa dạng sinh thái. Các sự kiện động đất, sóng thần và thảm họa hạt nhân Fukushima ở Nhật Bản ngày 11/3/2011 làm chết và mất tích hơn 20.000 người; lạnh băng giá rét ở châu Âu đầu năm 2012 làm chết vài trăm người và lốc xoáy vòi rồng gây chết vài chục người ở Mỹ gần đây (năm 2011 lốc xoáy vòi rồng đã làm chết 550 người tại Mỹ và thiệt hại ước tính lên tới 28,7 tỷ USD)... đã cảnh báo và đòi hỏi loài người phải quyết liệt hơn trong đấu tranh bảo vệ môi trường, giảm thiểu tác động xấu và ứng phó hiệu quả với biến đổi khí hậu.

- *Về xã hội*, dân số đạt mức 7 tỷ người, trong đó 1/5 (khoảng 1,4 tỷ người) hiện đang sống với mức 1,25 USD/ngày hoặc ít hơn, 1,5 tỷ người không có điện để dùng và gần 1 tỷ người bị đói mỗi ngày. Bước vào năm 2012 cả thế giới có trên 200 triệu người thất nghiệp (tăng 27 triệu so với trước khủng hoảng) và cần hơn 600 triệu việc làm mới tạo ra trong 10 năm để giải quyết thất nghiệp và thu hút hết số người mới tham gia thị trường lao động. Những vấn đề nghèo đói, thất nghiệp và thiếu việc làm, thanh niên ít cơ hội tìm được việc làm, an sinh xã hội thấp kém, tiếp cận năng lượng hạn chế, khó khăn về nhà ở, nước sạch và điều kiện vệ sinh, bất bình đẳng xã hội... ngày càng gây bất ổn xã hội. Những bất bình đẳng trong hưởng lợi từ tăng trưởng, hoặc tăng trưởng dựa trên lao động giá rẻ tay

nghề thấp, tăng trưởng nhưng không làm tăng việc làm hay khai thác cạn kiệt tài nguyên đã làm sâu sắc thêm các thách thức toàn cầu.

Phát triển bền vững đang là con đường duy nhất cho phép tất cả nhân loại chia sẻ một cuộc sống đầy đủ trên hành tinh. Yêu cầu một nền kinh tế xanh và sạch, tạo nhiều việc làm đồng thời với tăng năng suất, tăng thu nhập, giảm nghèo và giảm bất bình đẳng xã hội đang trở thành những nhiệm vụ chiến lược của mọi quốc gia, khu vực và toàn cầu.

IV. Kinh nghiệm của một số nước về tạo việc làm xanh

1. Kinh nghiệm phát triển việc làm xanh tại Mỹ

Việc phát triển kinh tế xanh tại Mỹ ngày càng được quan tâm. Dưới sự lãnh đạo của tổng thống Obama, một loạt các chính sách phát triển năng lượng, phát triển kinh tế xanh, thực hiện tiết kiệm năng lượng, giảm bớt ô nhiễm môi trường đã được thực hiện.

Nước Mỹ cũng là một cường quốc đi tiên phong trong thực hiện chính sách “kinh tế xanh”. Kể từ khi lên nhậm chức, Tổng thống Obama phải vật vả đối phó với tình hình kinh tế xuống dốc, và từ "kinh tế xanh" được nói đến như một trong những giải pháp có thể góp phần vào việc giải quyết một số khó khăn kinh tế. Chính phủ Mỹ đã thực hiện các chính sách mới nhằm chấn hưng nền kinh tế như phát triển năng lượng, phát triển "kinh tế xanh", thực hiện chính sách tiết kiệm năng lượng, giảm bớt ô nhiễm môi trường và thực hiện tái tạo năng lượng.

- Về đường lối chính sách:

Tháng 6/2009, Hạ viện Mỹ đã thông qua Dự luật Chống biến đổi khí hậu với mục tiêu đến năm 2020 sẽ giảm khí thải nhà kính 17% so với năm 2005 và cho phép các công ty xả khí thải thấp hơn hạn ngạch có thể bán phần hạn chế khí thải không dùng hết cho các công ty khác; thành lập cơ quan triển khai năng lượng sạch để huy động các nguồn lực đầu tư cho chương trình năng lượng sạch,...

Bên cạnh đó, Chính phủ Mỹ đang nỗ lực xoá bỏ tiêu xấu là nước tiêu thụ năng lượng hoang phí nhất và xả khí thải lớn nhất thế giới (chiếm 4,5% dân số toàn thế giới nhưng tiêu dùng đến 25% năng lượng toàn cầu). Chính phủ Mỹ đã thông qua một loạt tiêu chuẩn mới về khí thải, trong đó yêu cầu các công ty sản

xuất ô tô chuyên sang sản xuất xe hybrid vừa chạy điện, vừa chạy xăng, song song với việc cải tiến các động cơ để tiết kiệm năng lượng.

Ở cấp độ bang, các bang của nước này cũng đã có những thức sớm và đầy đủ về vai trò của kinh tế xanh. Các Bang đã có những chính sách mạnh mẽ để thúc đẩy việc sử dụng năng lượng hiệu quả, phát triển các loại năng lượng tái tạo và thúc đẩy công nghệ liên quan đến năng lượng tái tạo, thiết kế và xây dựng các công trình theo hướng xanh, phát triển các ngành kinh tế sử dụng năng lượng sạch, cụ thể là Bang đã thiết lập được khuôn khổ chính sách bao gồm 14 định hướng như sau:

- Duy trì định nghĩa rộng về kinh tế xanh: Không giới hạn khuôn khổ kinh tế đối với các ngành năng lượng sạch và ngành công nghệ cao;

- Thông điệp rõ ràng thông qua việc sử dụng ngôn ngữ đồng nhất: Sử dụng ngôn ngữ cân trọng và nhất quán nhằm đưa ra thông điệp rõ ràng cũng như thiết kế chính sách dễ hiểu;

- Đặt mục tiêu cao: Các Bang đặt mục tiêu cụ thể (sử dụng năng lượng hiệu quả, thúc đẩy mua sắm các sản phẩm xanh của chính quyền, tăng cường sử dụng năng lượng tái tạo,...), từ đó cho thấy, đây là cơ hội thị trường lớn và bền vững. Chính quyền bang cần nỗ lực để tạo niềm tin và sự bền vững của thị trường thông qua việc mô tả rõ ràng những thay đổi cần thiết (các mục tiêu, khuyến khích, quy định,...)

- Không áp đặt: Cần có sự trung lập trong việc lựa chọn công nghệ không áp đặt việc sử dụng một loại nhiên liệu cụ thể hoặc công nghệ môi trường cụ thể nào. Thiết kế những sáng kiến mang tính rộng rãi, tập trung vào một số kết quả cụ thể (giảm khí carbon, tăng chất lượng nước hoặc các tiêu chuẩn cho việc sử dụng năng lượng hiệu quả). Để thị trường lựa chọn công nghệ phù hợp. Tạo ra không gian chính sách linh hoạt và rộng mở cho những ngành và các tổ chức có thể điều chỉnh theo thực trạng thị trường và những phát minh mới.

- Chia sẻ thành công: thiết kế các chính sách và chương trình nhằm phân bổ lợi ích, tạo thu nhập, tạo cơ hội việc làm, phát triển các doanh nghiệp nhỏ trên khắp bang. Có chiến lược cân bằng giữa 3 khía cạnh quan trọng: Môi trường tốt, kinh tế phát triển và đảm bảo cân bằng xã hội.

- Bắt đầu với những việc có hiệu quả cao trước: Bắt đầu với những việc có tiềm năng tạo ra tăng trưởng việc làm cao nhất; những việc dễ thực hiện nhất nhưng vẫn đảm bảo tính cạnh tranh của thị trường. Điều này cho phép chính quyền bang đạt được ngay đồng thời cả mục tiêu việc làm và môi trường, trong khi vẫn tiếp tục hoạch định chiến lược cho dài hạn nhằm phát triển kinh tế xanh;

- Tạo nền tảng vững chắc cho phát triển kinh tế và lực lượng lao động: Tập trung phát triển các nhân tố kinh tế và lao động cơ bản. Nhiều rào cản đối với việc phát triển kinh tế xanh là chưa xác định, tuy nhiên, những rào cản lớn nhất hiện nay chính là những nhân tố cản trở những ứng dụng phát minh sáng chế và phát triển những ngành kinh doanh mới.

- Tạo sự nhất quán trong hành động: Xác định cụ thể lộ trình và các mục tiêu cần đạt được (giảm thiểu khí nhà kính, khuôn khổ cho việc xác định trần hoặc mua/bán hạn ngạch khí thải,...). Các ngành công nghiệp xanh, các nhà cung cấp và các nhà sản xuất hỗ trợ cho những ngành này luôn cần sự đảm bảo của chính quyền về định hướng phát triển, theo đó chính quyền bang có sự cam kết mang tính dài hạn, được thể hiện qua chính sách hoặc thông điệp trước khi các doanh nghiệp bắt tay vào hoạch định kế hoạch kinh tế cũng như tăng cường năng lực.

- Sử dụng những lợi thế tự nhiên: Sử dụng năng lực và các hệ thống hiện có ở trong khu vực tư nhân và khu vực công. Sử dụng chiến lược tích hợp vào các chương trình hiện có (phát triển kinh tế, hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ; ưu đãi thuế; phát triển lực lượng lao động; R&D), hơn là việc thực hiện các dự án mới độc lập.

- Phối hợp và hỗ trợ chính quyền địa phương: Chiến lược cần có tính hệ thống, xem xét đến mọi khía cạnh của chuỗi cung ứng và kế hoạch phát triển kinh tế (sử dụng đất, các ngành công nghiệp và chế tác). Điều này yêu cầu sự phối hợp với các chính quyền địa phương, bao gồm hỗ trợ về tài chính cũng như quy định thẩm quyền.

- Xây dựng các chuỗi cung ứng trong địa phận bang: Xác định các lỗ hổng trong các chuỗi cung ứng. Các chính sách, chương trình và cơ chế tài chính cần tạo điều kiện phát triển các chuỗi cung ứng địa phương. Các chuỗi này sẽ tạo thêm lợi ích, đó là tạo việc làm và có sự hiệu quả về mặt vận tải.

- Cân nhắc các hiệu ứng của cả hệ thống: Đánh giá các tác động của các hoạt động kinh tế xanh đến kinh tế và môi trường trong cả ngắn hạn và dài hạn. Sử

dụng các phương pháp khoa học trong lĩnh vực môi trường và Đánh giá chu kỳ vòng đời (LCA) để đánh giá tác động môi trường của các sản phẩm và dịch vụ.

- Chiến lược Đẩy và Kéo: Kết hợp chiến lược công nghệ đẩy và chiến lược cầu kéo để thu được những lợi ích tài chính trong dài hạn từ việc phát triển kinh tế xanh. Chính quyền bang có vai trò lập nhu cầu đối với các công nghệ sạch. Tuy nhiên, cũng cần có cam kết thúc đẩy và tạo điều kiện cho hoạt động R&D.

- Đo lường hiệu quả: các Bang cần phát triển các phương pháp rõ ràng để xác định nền kinh tế xanh cũng như đo lường hiệu quả của nó. Cần tạo ra một mức chuẩn để thấy được sự tiến bộ, đánh giá được sự thay đổi của cả nền kinh tế xanh, đảm bảo những đơn vị nhận được tiền từ chính quyền sẽ có trách nhiệm để tạo ra những kết quả cần thiết.

Để thực hiện những định hướng trên, Chính phủ Mỹ cũng đã đề xuất nhiều giải pháp. Do các doanh nghiệp cần hiểu rõ về các cơ hội sẵn có đối với các sản phẩm và dịch vụ mới, nên các chính sách nhằm phát triển kinh tế xanh của chính quyền cần mạnh mẽ, nhất quán và có sự cam kết về dài hạn, cụ thể là:

- Duy trì quan điểm cứng rắn về các mục tiêu giảm khí thải nhà kính và khuôn khổ phát thải carbon;

- Hoàn thiện chính sách năng lượng bang và tiến tới phát triển chiến lược năng lượng bang.

- Có nghiên cứu toàn diện về kinh tế xanh, thực hiện tính toán năng suất lao động ròng;

- Ban an sinh xã hội và Việc làm tiến hành điều tra 2 năm/lần thị trường lao động xanh để có những đánh giá về việc làm và xu thế phát triển các ngành công nghiệp xanh;

- Đi đầu trong việc thực hiện kế hoạch truyền thông và marketing rộng rãi.

- Duy trì cam kết mạnh mẽ đối với khung khổ mua bán ngạch khí thải;

- Sử dụng các chính sách mua sắm tài sản công để tạo điều kiện cho việc chấp nhận các sản phẩm xanh, có một tổ chức ở cấp chính quyền bang chuyên trách cho việc hỗ trợ các chính quyền địa phương.

- Có những chính sách hỗ trợ và ưu đãi cho những hoạt động đầu tư vào những công trình cơ sở hạ tầng lớn và đầu tư vào nghiên cứu.

Tăng chi ngân sách cho các hoạt động kinh tế xanh:

Chính phủ Mỹ tung ra các chính sách phát triển thể chế “kinh tế xanh” với 80 tỉ USD được dùng để thực hiện các dự án xanh, trong đó có 20 tỉ USD chi cho năng lượng tái sinh, 22 tỉ USD cho việc sử dụng hiệu quả hơn tài nguyên thiên nhiên và năng lượng, đầu tư hàng chục dự án mới để phát triển các công nghệ tích trữ điện năng và hệ thống thông minh được số hóa.

Chính quyền các bang cũng dành những khoản ngân sách lớn dành cho việc phát triển kinh tế xanh. Bang Washington dành 15 tỉ USD mỗi năm, từ năm 2012, phát triển công nghệ năng lượng sạch như gió và mặt trời, tăng gấp đôi nguồn cung năng lượng tái sinh. Người Mỹ sẽ nhận khoảng 63 tỉ USD tiền cắt giảm thuế và sự hỗ trợ khác để chuyển sang sử dụng công nghệ năng lượng sạch.

Phát triển mạnh việc làm xanh:

Nhờ những chính sách nhằm tăng cường phát triển kinh tế xanh của Chính phủ Mỹ, số lượng việc làm ở Mỹ ngày càng đa dạng và mang lại những khoản thu nhập nhiều hơn bao giờ hết.

Năm 2009, Chính phủ Mỹ đã công bố dự án tạo “việc làm xanh” với khoản tín dụng thuế lên đến 2,3 tỷ USD nhằm khắc phục tỷ lệ thất nghiệp 2 con số của quốc gia này. Có khoảng 183 dự án riêng lẻ được áp dụng tại 43 bang, ước tính tạo ra 17.000 việc làm. Theo Nhà trắng, khoản tín dụng thuế mới trích từ gói kích thích kinh tế trị giá 787 tỷ USD đã được Thượng viện Mỹ thông qua ngày 14/2/2009, gồm các khoản giảm thuế và chi tiêu mới nhằm vực dậy nền kinh tế Mỹ. Bên cạnh khoản tín dụng thuế này sẽ có thêm 5 tỷ USD từ nguồn vốn tư nhân. Trong năm 2010, khoảng 30% dự án sẽ được chọn để tiến hành áp dụng khoản tín dụng thuế này. Quá trình lựa chọn sẽ được hoàn tất vào năm 2014.

Chính phủ Mỹ khẳng định nhiệm vụ trước mắt là tạo ra một khu vực kinh tế chuyên về năng lượng sạch, tạo ra những việc làm mới hữu ích và nền tảng để duy trì mức cạnh tranh kinh tế của quốc gia này. Theo báo cáo của Bộ Lao động Mỹ, tỷ lệ thất nghiệp của nước này trong tháng 11/2009 là 10%. Trong đó, lao động tại những khu vực sản xuất và xây dựng đối mặt với tình trạng thất nghiệp nhiều nhất.

Nền kinh tế xanh thường được dẫn ra như là chìa khóa thúc đẩy hồi phục kinh tế cho Hoa Kỳ. Trong mức độ thấp nhất, đúng là kinh tế xanh đang tạo ra việc làm. Tổng số việc làm liên hệ tới sản phẩm và dịch vụ xanh trong năm 2010 là 3.13 triệu việc làm, theo bản phúc trình đầu tiên về việc làm kinh tế xanh phổ biến bởi Sở Thống kê Bộ Lao Động hồi tuần trước.

Tuy nhiên, nhìn toàn cảnh, những việc làm đó chỉ chiếm có 2.4% tổng số việc làm Hoa Kỳ trong năm đó.

Bảng 1: Tỷ lệ việc làm xanh tại một số Bang của Mỹ

STT	Bang	Tỷ lệ việc làm xanh so với tổng số việc làm trong tiểu bang	Tỷ lệ việc làm xanh tư doanh so với tổng số việc làm trong tiểu bang	Tỷ lệ thất nghiệp
1	New York	3%	1.9%	8.3%
2	Washington	3.3%	3%	8.3%
3	Pennsylvania	3.3%	3.1%	7.6%
4	Colorado	3.3%	3%	7.8%
5	Oregon	3.4%	2.9%	8.8%
6	Montana	3.5%	2.4%	6.5%
7	Maryland	3.6%	2.8%	6.5%
8	Alaska	3.6%	2.8%	7.2%
9	Idaho	3.7%	2.8%	8.1%
10	Vermont	4.4%	3.9%	5.0%.

Nguồn: Tổng hợp tài liệu

Đào tạo nguồn nhân lực liên quan đến môi trường

Hiện nay, bên cạnh những chuyên ngành truyền thống như Y, Luật, Kinh tế..., ngành môi trường đang dần trở thành một ngành "đỉnh" của nhiều sinh viên. Trong bảng xếp hạng trường đại học, một số trường nổi lên nhờ chuyên ngành môi trường vốn đang thu hút sự quan tâm của sinh viên. Tổ chức hội thảo hoặc cung cấp các khóa học mới về bảo toàn sinh thái đã trở nên thịnh hành.

Kể từ khi ông Obama trở thành Tổng thống Mỹ năm 2009, việc làm xanh được chính phủ nước này quan tâm hơn. Gói kích thích kinh tế hứa hẹn sẽ tạo ra 5 triệu việc làm trong lĩnh vực môi trường. Hiệu quả ngay lập tức là ngày càng nhiều sinh viên lựa chọn ngành môi trường, một lĩnh vực dễ tìm được việc làm trong thời buổi khủng hoảng kinh tế toàn cầu. Mặc dù những bài học ở trường chưa thể giúp các sinh viên ngay lập tức trở thành chuyên gia của các vấn đề toàn cầu như năng lượng, nông nghiệp, biến đổi khí hậu, nhưng nó sẽ tạo ra một lớp trẻ sẵn sàng đối đầu với những vấn đề này.

Theo Trung tâm Hướng nghiệp Môi trường, đã có rất nhiều bạn trẻ làm công tác môi trường trong một thời gian dài, nhưng bây giờ lĩnh vực này đang thực sự phát triển. Chỉ hai năm trước đây, các lĩnh vực như kinh doanh, pháp luật vẫn được nhiều sinh viên lựa chọn nhưng bây giờ các lĩnh vực đang nổi lên như năng lượng sạch... đã mở ra nhiều cơ hội mới. Theo ước tính của liên bang, 213.000 việc làm “xanh” lâu dài sẽ được tạo ra trong vòng 5 năm tới cho người lao động nhập cảnh.

2. Kinh nghiệm Hàn Quốc trong việc tạo việc làm xanh

Hàn Quốc là một đất nước không giàu tài nguyên, 97% tổng nhu cầu năng lượng lệ thuộc vào nhiên liệu hóa thạch nhập khẩu. Quốc gia này cũng phải đối mặt với vấn đề thiếu nước sạch trong thời gian dài, đặc biệt là trong điều kiện tác động của biến đổi khí hậu ngày nay.

Nhằm giải quyết các khó khăn và thách thức của đất nước, năm 2008, Hàn Quốc đã công bố Chiến lược quốc gia về “tăng trưởng xanh, các-bon thấp”, chuyển dịch sang mô hình phát triển “nền kinh tế xanh”. Đây được xem như một tầm nhìn mới, chiến lược của tương lai và sẽ tạo ra “điều kỳ diệu trên bán đảo Triều Tiên” tiếp nối “điều kỳ diệu trên sông Hàn”.

Những điểm chính trong Chiến lược Tăng trưởng xanh của Hàn Quốc:

- 1) Thích ứng với biến đổi khí hậu;
- 2) Giảm phát thải khí nhà kính một cách hiệu quả;
- 3) Giảm sự phụ thuộc vào nhiên liệu hoá thạch;
- 4) Phát triển công nghệ xanh;
- 5) Xanh hoá các ngành công nghiệp hiện có;

- 6) Phát triển các ngành công nghiệp tiên tiến;
- 7) Xây dựng nền tảng cho kinh tế xanh;
- 8) Xây dựng không gian xanh và giao thông vận tải xanh;
- 9) Thực hiện cuộc cách mạng xanh về lối sống;
- 10) Hỗ trợ quốc tế cho tăng trưởng xanh

Chiến lược quốc gia về “tăng trưởng xanh, các-bon thấp” của Hàn Quốc xác định tỷ lệ năng lượng tái tạo trong tổng cung năng lượng là 2,7% (năm 2009), 3,78% (năm 2013) và hơn gấp đôi lên đến 6,08% (năm 2020); đồng thời đề ra mục tiêu trung hạn giảm phát thải khí nhà kính dự kiến sẽ xuống còn 30% vào trước năm 2020.

Khi khủng hoảng tài chính toàn cầu nổ ra, Hàn Quốc là một quốc gia điển hình đã kết hợp giải quyết khủng hoảng kinh tế với gói kích thích quan trọng cho chi tiêu xanh. Gói kích cầu “Hiệp định tăng trưởng xanh mới” được công bố tháng 1/2009 đã góp phần không nhỏ cho chiến lược quốc gia về “tăng trưởng xanh, các-bon thấp”. Gói kích cầu trị giá 50 nghìn tỷ won (tương đương 38,5 tỷ USD) trong 4 năm dành cho 9 dự án xanh chính và một số dự án lớn, qua đó tạo 956.000 việc làm xanh mới. 9 dự án này bao gồm: khôi phục 4 dòng sông chính; xây dựng hệ thống giao thông xanh; xây dựng cơ sở dữ liệu về lãnh thổ và tài nguyên quốc gia; quản lý nguồn tài nguyên nước; ô tô xanh và chương trình năng lượng sạch hơn; chương trình tái sinh tài nguyên; quản lý rừng và chương trình sinh học; nhà xanh, văn phòng xanh và trường học xanh; phong cảnh và cơ sở hạ tầng xanh.

Ủy ban quốc gia về Khoa học và Công nghệ Hàn Quốc cũng tán thành và công bố “Kế hoạch Nghiên cứu và phát triển toàn diện về công nghệ xanh” vào tháng 1/2009. Kế hoạch kêu gọi tăng gấp 2 lần khoản chi cho nghiên cứu và phát triển công nghệ xanh vào năm 2012 (769 triệu USD vào năm 2008), tập trung vào 27 lĩnh vực công nghệ chính như dự đoán biến đổi khí hậu, chế tạo và sử dụng pin năng lượng mặt trời, tái sử dụng rác thải, lưu giữ carbon.

Để giám sát việc triển khai những sáng kiến về tăng trưởng xanh và tạo ra một động lực mạnh mẽ, Ủy ban Điều hành về tăng trưởng xanh đã được thiết lập vào tháng 2/2009. Ủy ban này gồm 47 thành viên là các Bộ trưởng hữu quan, các

chuyên gia và những người tham gia trong lĩnh vực tư nhân. Ngoài ra, Chính phủ Hàn Quốc cũng đã đề xuất một điều luật khung mới về tăng trưởng xanh. Nếu được ban hành, đây sẽ là một điều luật toàn diện đề cập đến tất cả các vấn đề có liên quan đến năng lượng, biến đổi khí hậu và phát triển bền vững.

Tại Hội nghị Thượng đỉnh G8 năm 2008, Tổng thống Lee Myung-bak đã tuyên bố “Hàn Quốc sẽ là một nước đi tiên phong trong việc giải quyết biến đổi khí hậu và công bố kế hoạch giảm khí thải nhà kính vào năm 2020”.

Năm 2010, Chính phủ Hàn Quốc đã thúc đẩy việc phát triển những ngành công nghiệp và công nghệ xanh bao gồm năng lượng mặt trời, năng lượng gió, hỗ trợ các doanh nghiệp vừa và nhỏ hoạt động trong ngành công nghiệp xanh.

Năm 2011, Chính phủ Hàn Quốc đã tập trung vào nâng cao những hệ thống này thông qua việc ban hành luật nhằm hạn chế khí thải nhà kính và phát triển quản lý năng lượng nhằm chuyển giao cơ cấu kinh tế xã hội theo hướng khí thải các-bon thấp.

Với khẩu hiệu “Tất cả vì một cộng đồng giàu có”, Chính phủ Hàn Quốc đã thành công đáng kể trong việc khuyến khích sự tham gia tích cực của người dân vì sự phát triển của cộng đồng. Sự thành công này được ghi nhận qua các dự án như: “Ngôi nhà xanh trị giá 2 triệu”, “Thành phố và dòng sông xanh hơn”, “Thành phố mặt trời”...

Người dân Hàn Quốc đã được nâng cao nhận thức xã hội về cuộc sống xanh. Mạng lưới tàu hỏa sẽ kết nối các thành phố lớn trên cả nước vào năm 2020, giúp rút ngắn thời gian di chuyển giữa các thành phố lớn xuống ít hơn 90 phút và đưa tàu hỏa trở thành một trong những phương tiện giao thông quan trọng nhất Hàn Quốc. Ngày càng có nhiều người Hàn Quốc tham gia vào các chiến dịch quảng bá cuộc sống xanh. Nhờ có việc nâng cao nhận thức về cuộc sống xanh, số lượng gia đình tham gia vào hệ thống giảm thiểu khí thải carbon tăng tới 2 triệu vào tháng 2/2011. Với kế hoạch phát hành thẻ tín dụng xanh của Chính phủ Hàn Quốc, người tiêu dùng có thể dễ dàng sử dụng các sản phẩm thân thiện với môi trường và tiết kiệm trong chi tiêu. Người dùng sẽ nhận được điểm thưởng khi sử dụng bột giặt được sản xuất từ công nghệ ít khí thải gây hiệu ứng nhà kính, khi thu lượm pin đã qua sử dụng... Điểm thưởng có thể được quy đổi thành tiền mặt hoặc dùng để giảm giá các hóa đơn thanh toán. Trong một chương trình khác do chính

quyền Seoul phát động, những người tham gia sẽ được mua giảm giá những vật dụng thân thiện với môi trường nếu họ tiết kiệm điện nước.

Sự tham gia của các doanh nghiệp cũng góp phần không nhỏ để hướng tới tăng trưởng xanh. Với sự hỗ trợ mở rộng của chính phủ, số lượng dự án của các doanh nghiệp vừa và nhỏ trong ngành công nghiệp xanh được hiện thực hóa đã tăng hơn 40% kể từ năm 2009. Hệ thống chứng chỉ xanh của chính phủ được đưa ra vào tháng 4/2010 đã chứng nhận hơn 400 trường hợp doanh nghiệp, dự án và công nghệ xanh.

Sự đồng lòng của người dân cùng với sự quyết tâm của Chính phủ Hàn Quốc đã mang lại cho họ những kết quả vượt mong đợi khi năm 2009, Hàn Quốc đã có tốc độ tăng trưởng dương (0,2%); năm 2010, tăng trưởng đạt 6,1%, cao nhất trong vòng 8 năm và năm 2011 dự kiến tăng trưởng đạt khoảng 3,8%.

Không chỉ là một chiến lược phát triển, điều mà Chính phủ Hàn Quốc hướng tới là sự thay đổi hành vi, cách suy nghĩ của mọi người và tạo ra một nền văn minh mới. Tăng trưởng xanh sẽ là một công cụ chính tạo ra sự thay đổi ở Hàn Quốc, từ chính sách kinh tế cho đến lối sống của người dân.

V. Kinh tế xanh và việc làm xanh ở Việt Nam

1. Phát triển kinh tế xanh của Việt Nam

1.1. Nhận thức về tăng trưởng xanh ở Việt Nam

Gần 30 năm kể từ khi đẩy mạnh sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá Việt Nam đã đạt được một số thành tựu quan trọng, luôn thuộc nhóm các nước có tốc độ tăng trưởng nhanh (bình quân trên 7%/năm trong 20 năm qua), trong giai đoạn suy thoái kinh tế toàn cầu vừa qua nước ta vẫn nằm trong nhóm 10 nước có mức tăng trưởng cao của thế giới. Tuy nhiên, chất lượng tăng trưởng kinh tế còn thấp, phát triển chưa bền vững, sức cạnh tranh của nền kinh tế yếu, hiệu quả thấp; sự gắn kết giữa tăng trưởng kinh tế với tiến bộ và công bằng xã hội chưa thật bền vững; tăng trưởng kinh tế phụ thuộc nhiều vào các yếu tố đầu vào truyền thống, nhất là vốn và khai thác tài nguyên, phát sinh nhiều chất thải gây ô nhiễm môi trường; tình hình an ninh lương thực, an sinh xã hội, dịch bệnh diễn biến phức tạp trước ảnh hưởng của biến đổi khí hậu.

Ngoài ra thể chế, hạ tầng kém phát triển: Hệ thống hạ tầng và thể chế kinh tế chưa đáp ứng được yêu cầu, chưa hỗ trợ hiệu quả cho phát triển kinh tế - xã hội, phân bổ nguồn lực kém hiệu quả. Quản lý nhà nước đối với doanh nghiệp còn nhiều yếu kém. Cơ chế thị trường được cải thiện nhưng còn nhiều bất cập. Các công trình xây dựng kéo dài, chậm đưa vào sử dụng. Thị trường khoa học – công nghệ, thị trường lao động, thị trường bất động sản chậm hình thành.

Hiện nay, trình độ nguồn nhân lực của Việt Nam chưa được cải thiện nhiều. Mặc dù Việt Nam khá dồi dào về lao động nhưng trình độ lao động kém, tỷ lệ lao động qua đào tạo thấp. Trong khi đó, kỹ năng của người lao động không được cải thiện đáng kể, chưa tiếp cận được với công nghệ hiện đại do các nhà đầu tư (người sử dụng lao động) chưa có chiến lược đào tạo và nâng cao tay nghề cho người lao động một cách hiệu quả. Bên cạnh đó cũng phải kể đến sự yếu kém của hệ thống giáo dục Việt Nam, đặc biệt là lĩnh vực dạy nghề.

Bên cạnh đó, sự đe dọa của biến đổi khí hậu đã lên đến mức cao nhất nhất từ trước đến nay. Những năm qua, thế giới đã chứng kiến ảnh hưởng nghiêm trọng của thiên tai mà bắt nguồn từ biến đổi khí hậu gây ra, khiến cho thế giới phải nhìn nhận vấn đề này nghiêm túc hơn. Vì vậy, xu hướng chuyển đổi mô hình tăng trưởng kinh tế của nhiều nước đều hướng tới phát triển gắn với bảo vệ môi trường. Điều này thể hiện ngay trong giai đoạn khủng hoảng khi nhiều nước dành khoản tiền lớn trong gói kích thích kinh tế cho phát triển xanh và tích cực kêu gọi sự hợp tác trong phát triển xanh.

Nhận thức được những điểm đó, Đại hội Đảng Cộng sản Việt Nam lần thứ XI đã thông qua Chiến lược phát triển kinh tế xã hội 2011 – 2020 cho thấy mục tiêu phát triển kinh tế xã hội thập kỷ tới sẽ chú trọng vấn đề chất lượng tăng trưởng hay nói cách khác là tăng trưởng theo chiều sâu và bền vững theo nghĩa không chạy theo số lượng và đảm bảo các cân đối vĩ mô để ổn định kinh tế dài hạn; tập trung phát triển các ngành có lợi thế cạnh tranh, có sử dụng công nghệ cao để từng bước nâng cao sức cạnh tranh của toàn bộ nền kinh tế, từng doanh nghiệp, sản phẩm.

Mô hình tăng trưởng của Việt Nam cần được điều chỉnh, chuyển sang mô hình hoặc một phương thức tăng trưởng mới và việc lựa chọn và thực hiện theo định hướng tăng trưởng xanh là rất cần thiết, nhằm nâng cao hiệu quả và sức cạnh tranh của nền kinh tế, sử dụng hiệu quả tài nguyên, ứng phó với biến đổi khí hậu;

là phù hợp với yêu cầu đổi mới mô hình tăng trưởng và tái cấu trúc nền kinh tế trong giai đoạn sắp tới; phù hợp với quan điểm và định hướng phát triển bền vững đã được khẳng định trong Văn kiện Đại hội XI của Đảng là: “Phát triển kinh tế gắn liền với phát triển bền vững là yêu cầu xuyên suốt trong chiến lược,... Gắn phát triển kinh tế với bảo vệ môi trường, phát triển kinh tế xanh”.

Bên cạnh đó, Chiến lược quốc gia về tăng trưởng xanh cũng đã được Chính phủ phê chuẩn ngày 25/9/2012. Trong đó nhấn mạnh: “Tăng trưởng xanh là một nội dung quan trọng của phát triển bền vững, đảm bảo phát triển kinh tế nhanh, hiệu quả, bền vững và góp phần thực hiện Chiến lược quốc gia về biến đổi khí hậu”.

Hộp 1: Một số nội dung của Chiến lược quốc gia về tăng trưởng xanh

Tăng trưởng xanh, tiến tới nền kinh tế các-bon thấp, làm giàu vốn tự nhiên trở thành xu hướng chủ đạo trong phát triển kinh tế bền vững; giảm phát thải và tăng khả năng hấp thụ khí nhà kính dần trở thành chỉ tiêu bắt buộc và quan trọng trong phát triển kinh tế - xã hội.

Giai đoạn 2011 - 2020, nhiệm vụ Chiến lược đề ra là giảm cường độ phát thải khí nhà kính 8 - 10% so với mức 2010, giảm tiêu hao năng lượng tính trên GDP 1 - 1,5% mỗi năm. Giảm lượng phát thải khí nhà kính trong các hoạt động năng lượng từ 10 - 20% so với phương án phát triển bình thường.

Đến năm 2030, giảm mức phát thải khí nhà kính mỗi năm ít nhất 1,5% - 2%, giảm lượng phát thải khí nhà kính trong các hoạt động năng lượng từ 20 - 30% so với phương án phát triển bình thường.

Xanh hóa sản xuất

Chiến lược cũng hướng đến xanh hóa sản xuất. Cụ thể, thực hiện một chiến lược "công nghiệp hóa sạch" thông qua rà soát, điều chỉnh những quy hoạch ngành hiện có, sử dụng tiết kiệm và hiệu quả tài nguyên, khuyến khích phát triển công nghiệp xanh, nông nghiệp xanh với cơ cấu ngành nghề, công nghệ, thiết bị bảo đảm nguyên tắc thân thiện với môi trường, đầu tư phát triển vốn tự nhiên; tích cực ngăn ngừa và xử lý ô nhiễm.

Đến 2020, giá trị sản phẩm ngành công nghệ cao, công nghệ xanh trong GDP là 42 - 45%; tỷ lệ cơ sở sản xuất kinh doanh đạt tiêu chuẩn môi trường là 80%, áp dụng công nghệ sạch hơn 50%, đầu tư phát triển các ngành hỗ trợ bảo vệ môi trường và làm

giàu vốn tự nhiên phần đầu đạt 3 - 4% GDP.

Xanh hóa lối sống

Nhằm xanh hóa lối sống và thúc đẩy tiêu dùng bền vững, Chiến lược đặt nhiệm vụ kết hợp nếp sống đẹp truyền thống với những phương tiện văn minh hiện đại để tạo nên đời sống tiện nghi, chất lượng cao mang đậm bản sắc dân tộc cho xã hội Việt Nam hiện đại. Thực hiện đô thị hóa nhanh, bền vững, duy trì lối sống hòa hợp với thiên nhiên ở nông thôn và tạo lập thói quen tiêu dùng bền vững trong bối cảnh hội nhập với thế giới toàn cầu.

Đến năm 2020, 60% đô thị loại III có hệ thống thu gom và xử lý nước thải đạt quy chuẩn quy định, với đô thị loại IV, loại V và các làng nghề là 40%; 100% khu vực bị ô nhiễm nặng được cải thiện môi trường; tỷ lệ đô thị lớn và vừa đạt tiêu chí đô thị xanh phần đầu đạt 50%.

Nguồn: Quyết định 1393/QĐ-TTg, ngày 25/9/2012 của Thủ tướng Chính phủ, Quyết định phê duyệt Chiến lược quốc gia về tăng trưởng xanh

1.2. Vị trí của tăng trưởng xanh trong phát triển kinh tế Việt Nam

Trong giai đoạn cải cách phát triển vừa qua, Việt Nam đã tìm mọi cách để thúc đẩy tăng trưởng kinh tế chứ chưa thực sự chú tâm đến phát triển bền vững cũng như phát triển xanh hoặc có những lúc, những chỗ Việt Nam đã đề cập đến yếu tố bảo vệ môi trường trong tăng trưởng kinh tế nhưng vẫn chưa được thực hiện tốt.

Với quy mô dân số được dự báo gần 100 triệu dân vào năm 2020 và mục tiêu trở thành nước công nghiệp theo hướng hiện đại, nền kinh tế Việt Nam không còn là nền kinh tế nhỏ, nhu cầu tiêu thụ năng lượng cho sản xuất, giao thông vận tải và sinh hoạt là rất lớn. Trong bối cảnh toàn cầu hiện nay, sự cạnh tranh nguồn lực khan hiếm càng khắc nghiệt, sự đe dọa của biến đổi khí hậu đã đỉnh điểm, quá trình phát triển ở mọi nước đều không thể tách rời việc giảm phát khí thải ra môi trường để bảo vệ trái đất cho thế hệ tương lai. Việc quản lý phát thải xấu đến môi trường và áp dụng công nghệ hiện đại để giải tiêu hao nhiên liệu, sử dụng tiết kiệm, phát triển các nguồn năng lượng mới phải được thúc đẩy với những biện pháp ngay từ bây giờ, và Việt Nam không nằm ngoài tiến trình này.

Theo dự báo, Việt Nam còn là nước bị ảnh hưởng nặng nề của biến đổi khí hậu. Khi nước biển dâng lên sẽ nhấn chìm nhiều vùng đất ở Việt Nam. Chính vì

vậy, dù không đủ sức ngăn chặn sự thay đổi của khí hậu, Việt Nam cũng cần thể hiện là một hạt nhân trách nhiệm bằng cách chủ động trong phát triển kinh tế xanh.

Vì vậy, yêu cầu đổi mới mô hình tăng trưởng kinh tế theo hướng phát triển theo chiều sâu, bền vững, tiết kiệm tài nguyên, bảo vệ môi trường được đặt ra như là nhiệm vụ hàng đầu trong giai đoạn phát triển mới. Đối với Việt Nam, tăng trưởng xanh là mấu chốt giải quyết những bất hợp trong mô hình tăng trưởng hiện nay. Bởi vì nó liên quan đến khả năng công nghệ hay mức độ “tinh” trong nền kinh tế. Khi Việt Nam có được những yếu tố này thì năng suất lao động sẽ cao và chất lượng tăng trưởng sẽ cao. Do đó, tăng trưởng xanh có vị trí rất quan trọng trong chiến lược tăng trưởng theo chiều sâu của Việt Nam trong thời gian tới.

1.3. Khả năng phát triển kinh tế xanh của Việt Nam

Việt Nam đang hướng đến kinh tế xanh trong định hướng tái cấu trúc nền kinh tế. Điều này thể hiện rất rõ ở quyết tâm chính trị của Đảng và Nhà nước Việt Nam khi hiện nay, Chiến lược tăng trưởng xanh của Việt Nam đã được phê duyệt. Tuy nhiên, liệu Việt Nam có thể thành công theo hướng tăng trưởng xanh hay không vẫn là một câu hỏi lớn.

b. Điểm mạnh

Việt Nam đã trải qua gần 30 đổi mới được nhiều thành tựu kinh tế - xã hội quan trọng: Nền kinh tế tăng trưởng cao, thu nhập đầu người được cải thiện,... Hiện trình độ công nghệ của Việt Nam còn yếu nhưng đang có sự cải thiện nhanh nhờ lợi thế của nước đi sau và gây được sự chú ý của nước ngoài nhờ thành tựu cải cách kinh tế đáng kể trong thời gian qua. Việt Nam cũng đang hội nhập sâu rộng và cộng đồng quốc tế, tạo ra nhiều cơ hội cho phát triển kinh tế trong nước.

Việt Nam cũng là một nước thu hút đầu tư từ nước ngoài rất lớn. Tính đến hết năm 2010, Việt Nam đứng vị trí 49 về thu hút vốn FDI trên thế giới, tương đương với Đài Loan, và đứng thứ 5 ở Đông Nam Á. Theo các tính toán ở trong nước, khu vực FDI đã đóng góp 25% tổng vốn đầu tư và tạo ra 19% GDP trong giai đoạn 2006 – 2010. Nhiều doanh nghiệp FDI đã mang công nghệ hiện đại (mặc dù vẫn còn ít) vào Việt Nam, trong đó có một số tập đoàn nổi tiến thế giới về công nghệ như Intel, Samsung, Canon,... Nếu Việt Nam có chính sách thích hợp sẽ khiến các tập đoàn này đầu tư công nghệ và góp phần nâng cao năng lực

công nghệ của đất nước, kết nối với mạng lưới sản xuất toàn cầu. Điều này rất cần thiết để phát triển nền kinh tế xanh.

Vốn con người của Việt Nam khá dồi dào, hiện nay có khoảng 86 triệu dân trong đó tỷ lệ tham gia lực lượng lao động cao, tỷ lệ biết chữ cao, chăm chỉ, và nắm bắt nhanh,... Nếu họ được đào tạo tốt sẽ là động lực thúc đẩy tăng trưởng xanh của đất nước.

c. Điểm yếu

- Nền kinh tế Việt Nam phụ thuộc nhiều vào khai thác thô, sử dụng nhiều tài nguyên thiên nhiên và năng lượng hóa thạch cho phát triển kinh tế và tiêu dùng.

- Việt Nam là nước sản xuất nông nghiệp lớn, hiện chiếm gần ¼ GDP của cả nền kinh tế. Tuy nhiên, khu vực này phát thải nhiều khí nhà kính. Hiện tại phát thải khí nhà kính trong nông nghiệp và ngành nghề phi nông nghiệp ở nông thôn chiếm 43,1% tổng phát thải khí nhà kính của Việt Nam. Theo dự báo đến năm 2020, tổng lượng phát thải khí nhà kính của Việt Nam trong điều kiện bình thường khoảng 96,29 triệu tấn CO₂, trong đó trồng trọt chiếm 59,2% (phần lớn từ canh tác lúa nước), chăn nuôi 25,3%, ngành nghề phi nông nghiệp ở nông thôn 20,1%, thủy sản 15,8%, thủy lợi 0,4% và lâm nghiệp hấp thụ được 20,9% lượng khí trong lĩnh vực nông nghiệp. Bên cạnh đó, khu vực nông nghiệp ngày càng sử dụng nhiều phân hóa học, thuốc trừ sâu, các loại phụ gia, chất kích thích,... đã tác động rất xấu đến môi trường, đa dạng sinh học và sức khỏe của con người.

- Nền kinh tế với năng suất thấp do trình độ công nghệ vẫn ở mức thấp nên suất tiêu hao nhiên liệu nhiều. Tốc độ đổi mới công nghệ diễn ra chậm chạp. Mặc dù đã có nhiều nhà đầu tư nước ngoài mang công nghệ hiện đại vào Việt Nam nhưng con số này vẫn còn rất hạn chế. Hơn nữa, chúng lại ít được chuyển giao mà chỉ đặt tại Việt Nam để sản xuất. Phần lớn các nhà đầu tư nước ngoài vẫn đầu tư vào những lĩnh vực thâm dụng lao động và tài nguyên – được coi là lợi thế so sánh của Việt Nam trong 2 thập kỷ qua.

Có thể nói sự thành công trong phát triển kinh tế xanh của Việt Nam phụ thuộc nhiều vào công nghệ của các nước phát triển. Đặc biệt những công nghệ liên quan đến kiểm soát phát thải khí nhà kính vẫn chưa được phát triển ở Việt Nam.

- Nền kinh tế Việt Nam đang trong quá trình tăng tốc nên rất khó cắt giảm tiêu hao nhiên liệu hay dùng nhiên liệu thay thế xa xỉ hơn. Bất cứ một quá trình tái cấu trúc nào cũng đòi hỏi phải giảm tốc độ tăng trưởng để chuyển đổi. Điều này sẽ khiến cho tình trạng việc làm và thu nhập của người dân bị ảnh hưởng trong khi cơ cấu mới chưa phát huy lợi thế. Nếu không kết hợp hài hòa chính sách sẽ dẫn đến những mâu thuẫn xã hội sâu sắc.

- Cơ sở hạ tầng mềm cho tăng trưởng xanh chưa phát triển. Muốn thực hiện các chính sách tăng trưởng xanh cần phải có công cụ kiểm soát và chế tài đối với các chủ thể nền kinh tế. Vấn đề đo lường quá trình chuyển đổi sang nền kinh tế xanh cần được thực hiện. Việt Nam hiện vẫn chưa có cơ sở đánh giá phát thải khí nhà kính của các chủ thể kinh tế.

- Nhận thức của người dân về vấn đề khí thải nhà kính nói riêng và phát triển kinh tế xanh nói chung còn rất hạn chế. Hầu như họ không được thông tin về vấn đề này. Thậm chí, ngay cả khi có thông tin thì họ cũng coi đây như là vấn đề xảy ra với người khác. Họ chưa nhận thức được đầy đủ những tác động tiêu cực của tình trạng này. Vì thế tình trạng chặt phá rừng, hủy hoại thiên nhiên vẫn diễn ra thường xuyên ở Việt Nam.

d. Cơ hội

- Xu hướng quốc tế đang chuyển đổi sang kinh tế xanh. Trong giai đoạn sau khủng hoảng tài chính toàn cầu 2008, tăng trưởng xanh hay kinh tế xanh đang trở thành mối quan tâm hàng đầu của tất cả các quốc gia như một động lực thúc đẩy và phục hồi kinh tế toàn cầu và công cụ để phát triển bền vững. Chủ đề này được nhắc đi nhắc lại nhiều lần trong các diễn đàn khu vực và quốc tế và đang được các nước nghiêm túc xem xét áp dụng.

Thực tế là, tăng trưởng xanh đã cho thấy vai trò trong việc giúp các quốc gia vừa đạt được các mục tiêu về tăng trưởng kinh tế, phát triển xã hội và đặc biệt là bảo vệ môi trường, thích ứng với điều kiện của biến đổi khí hậu. Rất nhiều quốc gia vận dụng mô hình như: Đức, Pháp, Hàn Quốc, Mỹ,... và thu được những kết quả rõ ràng trong tăng trưởng kinh tế, bảo vệ môi trường, giảm lượng khí thải.

Tạo khu vực Châu Á, “Diễn đàn khí hậu Đông Á” đã được tổ chức tại Seoul vào 29/5/2009, các nước trong khu vực đã trao đổi về việc thiết lập các chiến lược tăng trưởng xanh của Đông Á, tạo cơ hội để các quốc gia Châu Á có thể sẽ kinh

nghiệm và chính sách liên quan. Sáng kiến Seoul về tăng trưởng xanh ở Đông Á đã được thông qua trong khuôn khổ diễn đàn. Các nhà lãnh đạo cấp cao của các nước Đông Á cũng đã thảo luận về phương án tăng cường hợp tác xanh trong việc thiết lập sự ổn định lương thực và năng lượng – các yếu tố cần thiết cho việc phát triển bền vững của các quốc gia trong khu vực tại Hội nghị ASEAN – Hàn Quốc (1-2/06/2009, Jeju, Hàn Quốc) được tổ chức ngay sau diễn đàn trên, các nhà lãnh đạo bày tỏ sự đồng thuận cao đối với chính sách tăng trưởng xanh mà chính phủ Hàn Quốc đưa ra.

Về phần các nước Đông Nam Á, ASEAN cũng ra tuyên bố chung (7/2010) nhấn mạnh: Các đối tác và các tổ chức quốc tế có vai trò quan trọng trong hỗ trợ khối ASEAN tiến gần hơn với hình mẫu phát triển “Giảm Carbon – Tăng trưởng xanh”. ASEAN sẽ thắt chặt hơn trong hợp tác năng lượng với khu vực Đông Á, trong đó quan tâm nhiều đến Cơ chế phát triển sạch (CDM), phát triển năng lượng hạt nhân dân sự,... để hạn chế những tác động xấu trong biến đổi khí hậu.

Tiếp đó, tháng 10/2010, tại Hội nghị cao cấp Á – Âu (ASEM) được tổ chức ở Bỉ, Thủ tướng Việt Nam đã chính thức đề xuất sáng kiến hợp tác Á – Âu về tăng trưởng xanh, sáng kiến này đã nhận được sự ủng hộ của rất nhiều tổ chức, quốc gia thành viên ASEM. Nhiều thành viên ASEM đã đi đầu trong thực hiện xanh hóa nền kinh tế, mà nổi bật là các chiến lược của liên minh Châu Âu, Trung Quốc, Nhật Bản, Hàn Quốc, Việt Nam,... Các quốc gia này đều coi tăng trưởng xanh là một định hướng phát triển quốc gia trong những thập kỷ tới, đặc biệt là trước những hệ quả sâu sắc của cuộc khủng hoảng kinh tế - tài chính toàn cầu. Đầu tháng 10/2011, Diễn đàn Hợp tác Á – Âu về tăng trưởng xanh với chủ đề “Cùng hành động hướng tới các nền kinh tế xanh” được tổ chức ở Việt Nam để tìm các cơ chế hợp tác và chia sẻ kinh nghiệm phát triển xanh giữa các nước.

Tại Hội nghị Diễn đàn Hợp tác Kinh tế Châu Á – Thái Bình Dương (APEC) bế mạc ngày 13/1/2011 ở Hawaii (Hoa Kỳ), các nhà lãnh đạo APEC cũng đã thông qua Tuyên bố Honolulu, trong đó, APEC xác định bằng cách hướng đến nền kinh tế xanh, carbon thấp, nâng cao an ninh năng lượng và tạo nguồn mới cho tăng trưởng kinh tế và việc làm, APEC đã thống nhất năm 2010, sẽ phát triển danh mục hàng hóa môi trường (hàng hóa xanh) và giảm thuế quan đối với các mặt hàng này vào cuối năm 2015. APEC sẽ xóa bỏ rào cản phi thuế quan bao gồm các yêu cầu tỷ lệ nội địa hóa đối với các dịch vụ và hàng hóa môi trường. Để

thúc đẩy các mục tiêu tăng trưởng xanh, APEC sẽ thực hiện các biện pháp như giảm 45% cường độ sử dụng năng lượng của APEC vào năm 2035 so với năm 2005, kết hợp các chiến lược phát triển về thải carbon thấp vào các kế hoạch tăng trưởng kinh tế thông qua dự án Thành phố mẫu carbon thấp,...

Ở cấp độ toàn cầu, Diễn đàn Tăng trưởng xanh Toàn cầu lần thứ nhất đã diễn ra tại Copenhagen, Đan Mạch trong năm 2011. Đây là sự kiện được tổ chức bởi Chính phủ Đan Mạch với sự phối hợp đồng sáng kiến của các Chính phủ Hàn Quốc và Mexico. Diễn đàn được tổ chức với mục tiêu là thúc đẩy tăng trưởng xanh thông qua cơ chế hợp tác công tư giữa các Chính phủ với khối doanh nghiệp.

- Nỗ lực chuyển đổi mô hình tăng trưởng đang được thực hiện với quyết tâm chính trị cao. Đề án Chiến lược tăng trưởng xanh của Việt Nam đã được ban hành với nhiều quy định và giải pháp cụ thể để định hướng tăng trưởng xanh cho Việt Nam.

- Tiềm năng về năng lượng tái tạo của Việt Nam khá lớn. Thủy điện nhỏ của Việt Nam là rất lớn. Tiềm năng năng lượng gió: Với hơn 3.000 Km bờ biển và nằm trong khu vực khí hậu nhiệt đới gió mùa, Việt Nam có nhiều thuận lợi cho việc phát triển năng lượng gió. Hiện tại cũng đã có một số dự án điện gió được triển khai ở một số tỉnh Nam Trung Bộ và tại một số huyện đảo. Tiềm năng năng lượng sinh khối: Chủ yếu từ gỗ, phế thải từ cây nông nghiệp, chất thải chăn nuôi, rác thải đô thị và chất thải hữu cơ khác,... đều là những thứ rất có sẵn ở Việt Nam. Nguồn năng lượng sinh khối ở Việt Nam rất lớn và khá đa dạng. Hiện tại, ước tính mỗi năm có khoảng 60 triệu tấn sinh khối được tạo ra từ nguồn phụ phẩm – phế thải, trong đó gần 40% sinh khối được khai thác đưa vào sử dụng cho mục đích năng lượng. Tiềm năng năng lượng mặt trời: Việt Nam có tổng số giờ nắng trong năm dao động từ 1.4000 đến 3.000 giờ, tổng bức xạ mặt trời trung bình năm khoảng 230 – 250 kcal/cm²/ngày theo hướng tăng dần về phía Nam. Con số này cho thấy Việt Nam có tiềm năng khá về năng lượng mặt trời.

Tất cả những loại năng lượng trên vẫn ở dạng tiềm năng là chính, chưa được khai thác phục vụ cho nền kinh tế và xã hội của Việt Nam.

e. Thách thức

- Trên thế giới vẫn còn không ít quan điểm phản đối kinh tế xanh. Họ cho rằng nó chỉ làm tốn kém của cải vật chất mà không tạo ra lợi ích tương ứng. Thậm chí có những quan điểm cho rằng nền kinh tế xanh là điều xa xỉ chỉ các nước giàu mới có đủ khả năng chi trả.

- Thách thức từ sự hợp tác quốc tế kém hiệu quả: để giảm phát thải khí nhà kính, bảo vệ môi trường là công việc của cả thế giới chứ không riêng nước nào. Những ảnh hưởng do sự xuống cấp của môi trường có tác động đến nhiều nước trong khu vực và thế giới. Vì vậy để xử lý vấn đề môi trường – những vấn đề có tính thách thức toàn cầu này đòi hỏi các nước phải cùng hành động. Trong khi đó, không phải nước nào cũng có thiện chí và thực hiện đúng cam kết với đối tác. Do đó, nó có thể phá vỡ mục tiêu chống biến đổi khí hậu và tăng trưởng xanh ở Việt Nam.

- Để phát triển nền kinh tế xanh phải có sự cải thiện mạnh mẽ về năng lực công nghệ. Trong khi đó trình độ công nghệ còn hạn chế, Việt Nam còn nguy cơ đón nhận làn sóng di chuyển công nghệ lạc hậu từ các nước phát triển hơn sang các nước kém phát triển hơn. Gần đây, Trung Quốc chú trọng nâng cao chất lượng dự án FDI tại nước này, họ đã hạn chế hoặc cấm những dự án công nghiệp nặng hao tổn nhiên liệu và ô nhiễm môi trường, và rất có thể những dự án này sẽ được chuyển sang các nước kém phát triển hơn trong đó có Việt Nam. Theo thông báo của Chính phủ Trung Quốc vào tháng 10/2011, Trung Quốc sẽ loại bỏ 2.225 doanh nghiệp lạc hậu, hiệu quả thấp trên cả nước. Cho nên các doanh nghiệp Việt Nam cần tránh những thiết bị từ những doanh nghiệp này.

- Mặt khác, hiện nay chi phí tiền công lao động bắt đầu tăng lên ở Trung Quốc. Nhiều doanh nghiệp ở vùng ven biển đã đóng cửa, một phần cũng do thị trường co hẹp, nhưng chủ yếu là chi phí lao động cao và những chính sách chống ô nhiễm môi trường của Chính phủ làm tăng chi phí sản xuất. Vì thế các nhà đầu tư sẽ tìm đến thị trường Việt Nam để thay thế với giá nhân công rẻ hơn và nhiều ưu đãi hơn. Nếu những doanh nghiệp này vì đầu tư vào ngành thâm dụng lao động hoặc gây ô nhiễm môi trường từ Trung Quốc chuyển sang, hiếm khi là công nghệ cao mà sẽ là sự chuyển giao công nghệ lạc hậu. Đây là điều Việt Nam nên hết sức thận trọng.

- Thách thức trong giải quyết mâu thuẫn giữa công nghiệp hóa và giảm thải khí nhà kính. Việt Nam hiện vẫn là nước có thu nhập thấp, trình độ phát triển

thấp, liệu Việt Nam có thể từ bỏ mục tiêu tăng trưởng cao trong ngắn hạn để đạt mục tiêu xanh hóa.

- Thách thức cho các sản phẩm xuất khẩu của Việt Nam khi bị các nước áp đặt tiêu chuẩn môi trường cao hơn. Đây là vấn đề Việt Nam đã và đang phải đối mặt. Cùng với Việt Nam, nhiều nước đã chuyển nhanh sang nền kinh tế xanh và các yêu cầu đối với hàng hóa của nước ngoài nhập vào cũng cao hơn. Khả năng các doanh nghiệp Việt Nam đáp ứng được các yêu cầu của đối tác sẽ khó hơn do nền tảng và điều kiện sản xuất ở Việt Nam còn có hạn.

1.4. Phát triển kinh tế xanh đáp ứng yêu cầu đổi mới mô hình tăng trưởng

Qua việc đánh giá điểm mạnh, điểm yếu, cơ hội và thách thức đối với Việt Nam trong việc phát triển kinh tế xanh, rõ ràng Việt Nam còn rất nhiều yếu kém và thách thức phải vượt qua. Việc chuyển đổi sang nền kinh tế xanh khó có thể tiến hành nhanh và Việt Nam vẫn còn cách “nền kinh tế xanh thực sự” khá xa.

Mặc dù vậy, phải khẳng định rằng định hướng tăng trưởng xanh đối với Việt Nam được thực hiện càng sớm càng tốt. Bởi vì nó không chỉ liên quan đến vấn đề xanh hóa sản xuất mà còn tác động đến ý thức của người dân, xanh hóa lối sống và tiêu dùng. Tuy nhiên, việc thực hiện tăng trưởng xanh phải phù hợp với từng giai đoạn phát triển của đất nước. Do thúc đẩy tăng trưởng xanh đòi hỏi chi phí lớn và có sự đánh đổi. Khi nền kinh tế có nền tảng vững chắc có thể đẩy nhanh chuyển hướng sang nền kinh tế xanh (các nước EU, Mỹ, Hàn Quốc,... có thể làm được điều này) nhưng khi kinh tế còn hạn chế như Việt Nam hiện nay, việc này cần phải xem xét kỹ.

Để chuyển nền kinh tế sang nền kinh tế xanh, chúng ta đều phải sắp xếp lại nền kinh tế. Quá trình này sẽ buộc phải giảm tốc độ tăng trưởng hoặc tự nó làm giảm tăng trưởng trong ngắn hạn và nó sẽ ảnh hưởng tới việc làm và thu nhập của người lao động. Đối với Việt Nam, một nước thu nhập bình quân thấp – áp lực đẩy nhanh tăng trưởng để thoát khỏi đói nghèo và đuổi kịp các nước là rất cao. Chính vì vậy, cần phải có sự chuyển hướng hài hòa, nếu không Việt Nam sẽ gặp những vấn đề xã hội do sự chuyển đổi gây ra.

Rõ ràng, tăng trưởng xanh là nội dung quan trọng cần hướng tới trong quá trình thực hiện đổi mới mô hình tăng trưởng và tái cấu trúc nền kinh tế Việt Nam hiện nay. Kinh nghiệm phát triển của các nước cho thấy việc chuyển sang nền

kinh tế xanh tạo ra tiềm năng to lớn cho phát triển bền vững và xóa đói giảm nghèo. Chuyển đổi mô hình tăng trưởng theo hướng tăng trưởng xanh là sự khẳng định thực hiện chiến lược kinh tế xã hội Việt Nam giai đoạn 2011- 2020. Tất nhiên, quá trình này đòi hỏi phải có sự đổi mới thực sự trong tư duy phát triển và quyết liệt trong hành động cụ thể.

2. Việc làm xanh và khả năng tạo việc làm xanh ở Việt Nam

Việc làm xanh là những việc làm trong nông nghiệp, công nghiệp, dịch vụ và quản lý đóng góp vào bảo vệ gìn giữ chất lượng môi trường,... đảm bảo an sinh xã hội và phát triển bền vững cho cả thế hệ hiện tại và tương lai, thực hiện công bằng và bình đẳng cho mọi người. Với cách hiểu như vậy, phạm vi của việc làm xanh ở Việt Nam là rất rộng, bao gồm những việc làm góp phần làm giảm phát thải khí nhà kính, giảm thiểu tiêu hao năng lượng nguyên vật liệu, tối thiểu hóa rác thải, giảm ô nhiễm không khí đất và nguồn nước trong sản xuất và tiêu thụ sản phẩm đến hệ sinh thái và ứng phó với biến đổi khí hậu.

Cùng với tiềm năng lớn trong việc thực hiện tăng trưởng xanh, khả năng tạo việc làm xanh của Việt Nam cũng là rất lớn tập trung ở những ngành, những đối tượng lao động sau:

Những ngành có nhiều tiềm năng: cung cấp năng lượng (năng lượng mặt trời, năng lượng gió, năng lượng thủy triều, năng lượng địa nhiệt, thủy điện nhỏ), vận tải, công nghiệp cơ bản (thép, xi măng, hóa chất, dệt nhuộm, giấy và bột giấy, khai thác khoáng sản...), xây dựng, nông nghiệp, lâm nghiệp, bán lẻ, du lịch...

Hộp 2: 10 việc làm xanh tốt nhất trong 10 năm tới

Nông dân: trong bối cảnh khủng hoảng lương thực do diện tích đất đai canh tác ngày càng hạn hẹp vì tiến trình đô thị hóa, nông nghiệp sẽ được chú trọng hơn. Điều đó có nghĩa là những việc làm trong ngành nông nghiệp sẽ được quan tâm tạo ra nhằm đáp ứng nhu cầu cơ bản nhất của con người. Công việc đồng áng không chỉ giúp thế giới khỏi lo về cái ăn mà còn giúp thế giới thêm xanh.

Cán bộ lâm nghiệp:

Theo Ngân hàng thế giới, trên thế giới có khoảng 1,6 tỷ người phụ thuộc vào các cánh rừng để mưu sinh. Các cán bộ lâm nghiệp sẽ là nguồn nhân lực quan trọng giúp người dân địa phương thay đổi văn hóa chỉ biết khai thác sang tận dụng và nuôi dưỡng rừng cho những mục đích phục vụ con người, từ nguồn thức ăn, dược thảo đến lấy

gỗ... Hiện nay, phá rừng chiếm tới 1/4 nguyên nhân gây ra khí hậu ấm lên toàn cầu.

Nhân viên lắp đặt các nhà máy điện mặt trời

Xây dựng và lắp đặt các hệ thống điện mặt trời đã chiếm tới 770.000 công việc trên toàn cầu. Lắp đặt các lò đốt hơi nước bằng nhiệt mặt trời và các bảng pin mặt trời đang trở nên công việc béo bở được trả lương cao. Ở nước Mỹ hiện có khoảng 3.400 công ty làm việc trong lĩnh vực này với 25.000 đến 35.000 người lao động. Hiệp hội Công nghiệp Năng lượng mặt trời dự đoán đến năm 2016, con số này sẽ vượt quá 110.000 người.

Nhà xây dựng các công trình sử dụng năng lượng hiệu quả

Các tòa nhà chiếm tới 48% lượng sử dụng năng lượng cũng như khí thải gây hiệu ứng nhà kính của nước Mỹ. Tuy nhiên, nhờ những công nghệ hiện đại như ở Đức hay Thụy Sĩ, người ta có thể xây dựng được những tòa nhà tiết kiệm được năng lượng ít hơn tới 75% so với những tòa nhà hiện hữu ở Mỹ. Nghiên cứu của của Apollo Alliance vừa cho rằng, đề xuất trong gói kích thích kinh tế mới đây của tổng thống Obama sẽ giúp tạo ra 827,260 việc làm trong lĩnh vực xây dựng xanh.

Nhà sản xuất turbine gió

Gió đang là nguồn năng lượng thay thế hàng đầu và có tốc độ phát triển nhanh nhất với khoảng 400.000 việc làm trên toàn thế giới. Do đó sản xuất turbine gió sẽ tạo ra hàng ngàn việc làm mới béo bở cho người lao động trong thời đại ô nhiễm và suy thoái kinh tế.

Cử nhân quản trị kinh doanh và doanh nhân xanh

Một báo cáo mới đây của Mỹ cho thấy các dịch vụ kinh doanh như tư vấn, nghiên cứu hay luật chiếm phần lớn các công việc xanh. Điều này đồng nghĩa với việc rất nhiều cơ hội cho các cử nhân MBA và các nhà kinh doanh trên lĩnh vực thân thiện với môi trường.

Nhà tái chế

Số việc làm tái chế ở nước Mỹ hiện hơn 1 triệu người. Mặc dù thị trường giấy và plastic có thể chậm lại thời gian gần đây do kinh tế suy thoái nhưng nhu cầu đối với thép vẫn còn rất cao. Số việc làm tái chế rác thải công nghệ, quần áo cũ, túi plastic hay rác thải xây dựng v...v sẽ vẫn hút hàng.

Các lập trình viên hệ thống

Nền kinh tế xanh sẽ cần đến rất nhiều các chuyên gia máy tính và những lập trình

viên có khả năng thiết kế, xây dựng những phần mềm giúp vận hành và bảo trì các nhà máy điện sức gió, mặt trời ...

Người thiết kế đô thị:

Để môi trường đô thị được cải thiện với lượng khí thải giảm xuống, người ta rất cần lực lượng thiết kế đô thị có tầm nhìn sâu rộng, giúp quy hoạch các thành phố một cách khoa học. Điều đó sẽ giúp các thành phố lớn sử dụng năng lượng hiệu quả cũng như giảm thiểu những tác động xấu do thảm họa thiên nhiên gây ra.

Nguồn: Tổng hợp tài liệu

Những người có thể có việc làm xanh ở Việt Nam: mọi người đều có thể có việc làm xanh, từ nhà quản lý, thiết kế, quy hoạch, nhà khoa học, giảng viên cho đến doanh nhân, lao động trực tiếp là công nhân lành nghề hay lao động phổ thông.

Ai được hưởng lợi từ việc làm xanh ở Việt Nam: các khu vực nông thôn, thành thị, các nước đã và đang phát triển, đặc biệt là lợi ích cho thanh niên, phụ nữ, nông dân, người nghèo, lao động trong khu vực không chính thức (tiềm năng về việc làm xanh của lao động tự làm và lao động gia đình không hưởng lương rất lớn) dễ bị tổn thương, người sống trong các khu nhà ổ chuột dột nát...

Trong những năm qua, cùng với việc nỗ lực thực hiện tăng trưởng xanh Việt Nam cũng đã tạo ra được nhiều việc làm xanh trong các lĩnh vực môi trường, năng lượng,... Tuy nhiên, số lượng việc làm xanh ở Việt Nam chưa nhiều. Phát triển việc làm xanh ở Việt Nam đang phải đối mặt với nhiều thách thức đang tồn tại hoặc mới phát sinh, cụ thể như: Tác động của khủng hoảng tài chính, biến động giá lương thực và năng lượng; Biến đổi khí hậu; Tài nguyên (nước, sinh vật, đất và khoáng sản) ngày càng cạn kiệt; Ô nhiễm môi trường do hậu quả của chiến tranh (bom mìn, chất độc hóa học) và do phát triển kinh tế - xã hội thiếu bền vững trong quá trình công nghiệp hóa; Các mô hình sản xuất và tiêu dùng còn nhiều lãng phí và không hiệu quả.

Việc làm xanh đòi hỏi một nhận thức mới không chỉ với các nước đang phát triển mà cả với các nước phát triển. Hiện nay còn nhiều cách hiểu khác nhau và còn rất nhiều rào cản để đưa những ý tưởng tốt đẹp của việc làm xanh vào thực tiễn cuộc sống. Với trình độ phát triển còn thấp như Việt Nam thì những rào cản lớn nhất có thể kể ra là:

- *Hạn chế về nhận thức*: đòi hỏi bắt đầu từ ý tưởng xanh của những người lãnh đạo, những người làm chính sách, nhà thiết kế - làm quy hoạch, kỹ sư, giảng viên, cán bộ R&D, doanh nhân...cho đến đội ngũ công nhân trực tiếp sản xuất và mọi người dân trong xã hội. Từ suy nghĩ đến hoạch định kế hoạch và triển khai hành động là cả một bước đường dài đòi hỏi sự quan tâm và thống nhất hành động của mọi đối tác xã hội.

- *Yêu cầu gắn kết việc làm xanh với việc làm bền vững*: giải quyết các vấn đề xã hội như thất nghiệp, đói nghèo, bất bình đẳng, lao động độc hại nặng nhọc nguy hiểm trong các làng nghề, lao động dễ bị tổn thương trong khu vực không chính thức, đối tượng yếu thế trên thị trường lao động (thanh niên, phụ nữ, người khuyết tật, người dân tộc thiểu số..), người chịu ảnh hưởng nặng nề của biến đổi khí hậu đã là những nhiệm vụ lâu dài rất khó khăn, nay phải lồng ghép với những vấn đề toàn cầu như bảo vệ môi trường và ứng phó hiệu quả với biến đổi khí hậu thì thách thức càng trở nên gay gắt gấp bội lần.

- *Chất lượng nguồn nhân lực, cơ sở hạ tầng kỹ thuật và xã hội, khung khổ thể chế của Việt Nam còn là những điểm nghẽn trong quá trình phát triển*: những điểm nghẽn này ảnh hưởng mạnh đến việc xây dựng chiến lược, kế hoạch và triển khai các chương trình hành động mới để lồng ghép thực hiện đồng thời được các nhiệm vụ kinh tế- xã hội- môi trường.

- *Chi phí xã hội và áp lực của doanh nghiệp trong quá trình cạnh tranh*: cạnh tranh trong nước và quốc tế đã ngày càng khốc liệt, lại thêm những khó khăn do chịu ảnh hưởng nặng nề của khủng hoảng nợ công của các nước châu Âu và biến động tăng giá nhiên liệu, giá lương thực trên quy mô toàn cầu sẽ làm nặng thêm gánh nặng của doanh nghiệp trong quá trình tồn tại và phát triển. Những chi phí xã hội tăng thêm để xây dựng các công trình cơ sở hạ tầng xanh và thực hiện việc làm xanh trong doanh nghiệp sẽ là rào cản lớn hướng tới nền kinh tế xanh của tương lai.

VI. Một số kiến nghị nhằm tăng khả năng tạo việc làm xanh ở Việt Nam

1. Kiến nghị một số công việc của Chính phủ, các cấp, các ngành

Có thể nói, yêu cầu phát triển kinh tế theo hướng công nghiệp hóa – hiện đại hóa đối với Việt Nam hiện nay là rất cần thiết, song Việt Nam cần phải có những bước đi hợp lý theo xu hướng xanh hóa nền kinh tế, để làm sao vừa bảo đảm tăng

trường kinh tế vừa không làm phương hại đến những yếu tố khác không thể thiếu cho sự phát triển bền vững, đó là con người và môi trường thiên nhiên.

Để có thể tạo ra nhiều việc làm xanh trong giai đoạn sắp tới, trước hết Việt Nam cần phải thực hiện được việc tăng trưởng xanh. Để thực hiện việc phát triển kinh tế xanh, Chiến lược quốc gia về tăng trưởng xanh đã đưa những nhiệm vụ và giải pháp cụ thể cần thực hiện trong giai đoạn tới. Trong đó cần lưu ý đến việc quán triệt thực hiện các nội dung sau:

- Phát triển bền vững là yêu cầu xuyên suốt trong Chiến lược phát triển đất nước trong thời gian sắp tới, trên cơ sở kết hợp hài hòa ba trụ cột của sự phát triển, gồm phát triển bền vững về kinh tế - xã hội - môi trường. Quá trình phát triển bền vững với ba trụ cột này được bảo đảm liên kết lại bằng môi trường, thể chế hiện đại, thích ứng với định hướng phát triển bền vững. Tăng trưởng xanh là nội dung của phát triển bền vững, đồng thời góp phần giảm nhẹ và phòng chống tác động của biến đổi khí hậu.

- Tăng trưởng xanh phải là tăng trưởng do con người và vì con người, phát triển hài hòa đời sống xã hội với môi trường tự nhiên, góp phần giải quyết yêu cầu tăng trưởng hợp lý với giảm nghèo bền vững, bảo đảm sự bình đẳng trong cơ hội phát triển cho mỗi người với điều kiện thụ hưởng hợp lý, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của người dân trong phát triển.

- Tăng trưởng xanh phải dựa trên việc tăng cường đầu tư vào bảo tồn, phát triển và sử dụng hiệu quả các nguồn vốn tự nhiên, giảm phát thải khí nhà kính, cải thiện nâng cao chất lượng môi trường, qua đó kích thích tăng trưởng kinh tế ngay trong điều kiện biến đổi khí hậu toàn cầu, đặc biệt là tình trạng nước biển dâng cao sẽ tác động mạnh vào nhiều vùng của đất nước.

- Tăng trưởng xanh phải dựa trên cơ sở khoa học, thực hiện chuyển giao công nghệ hiện đại, kỹ năng quản lý tiên tiến, xây dựng cơ sở hạ tầng đồng bộ và phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, kết hợp giữa nội lực với mở rộng hợp tác quốc tế, làm thành nguồn lực tổng thể cho phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao.

- Tăng trưởng xanh là sự nghiệp của toàn Đảng, toàn dân, là nhiệm vụ của mọi cấp chính quyền, từ các bộ, ngành đến chính quyền các địa phương, thích ứng với một hệ thống phân cấp quản lý phi tập trung hóa; sự phối hợp với các tổ

chức và cá nhân nước ngoài; trên cơ sở kết hợp liên kết, giám sát đan chéo của các cơ quan, doanh nghiệp, đoàn thể xã hội, các cộng đồng dân cư và mọi người dân.

Ngoài các nội dung đã được nêu ra trong Chiến lược quốc gia về tăng trưởng xanh, Chính phủ, các cấp, các ngành cần đặc biệt lưu ý đến việc phát triển các ngành kinh tế trọng điểm xanh để tạo thêm việc làm, nâng thu nhập. Chính phủ cần chú trọng xây dựng và ban hành tiêu chuẩn về ngành kinh tế, các sản phẩm dán nhãn xanh/sinh thái; Có chính sách ưu đãi đối với nghiên cứu khoa học – công nghệ và phát triển, sản xuất và khuyến khích tiêu dùng các sản phẩm xanh; Ban hành chính sách hỗ trợ đặc biệt về kinh tế - kỹ thuật và khuyến khích mọi doanh nghiệp, cá nhân áp dụng kỹ thuật và công nghệ cao, phù hợp để thúc đẩy và phát triển một số sản phẩm xanh truyền thống chủ lực mà Việt Nam có thế mạnh như dược thảo, nông lâm thủy sản sinh thái, thực phẩm, hàng tiêu dùng, dệt may và nguyên vật liệu địa phương.

Một số ngành cần chú trọng phát triển theo hướng “xanh” bao gồm:

Phát triển các ngành công nghiệp xanh:

Trong bối cảnh công nghiệp hóa chưa cao, Việt Nam có nhiều điều kiện tốt để có thể trở thành một nền công nghiệp xanh. Nhưng để xây dựng ngành công nghiệp xanh và tăng trưởng bền vững, Việt Nam cần đặt ra các mục tiêu cụ thể và sớm đi vào thực hiện như nhiều nước đã từng làm (Đan Mạch, Đức, Hàn Quốc, Ấn Độ,...), theo hướng thực thi sản xuất “sạch”, sử dụng năng lượng hiệu quả, giảm thiểu và quản lý chất thải một cách bền vững. Nhà nước cần tăng cường hỗ trợ về cơ chế, chính sách, nhằm khuyến khích doanh nghiệp mạnh dạn đầu tư vào các ngành công nghiệp thân thiện với môi trường, ngoài ra cũng cần có những chính sách cụ thể, vừa có “thưởng” vừa có “phạt” đối với các doanh nghiệp trong việc vừa phát triển kinh tế, thu lợi nhuận vừa ưu tiên bảo vệ môi trường.

Chiến lược phát triển ngành công nghiệp xanh sẽ giúp định hướng phát triển những ngành công nghiệp theo hướng tạo ra giá trị cao, công nghệ cao, công nghiệp tri thức và công nghiệp thẩm mỹ với các chuỗi giá trị mềm... Việc làm “xanh” hóa công nghiệp không chỉ là các vấn đề môi trường, an toàn sản xuất, an toàn sản phẩm mà còn đòi hỏi năng lực sáng tạo để có thể phát triển những ngành công nghiệp mới mang lại giá trị xanh nhiều hơn.

Năm 1999, Việt Nam đã ký Tuyên ngôn về sản xuất sạch hơn, đến nay hàng trăm cơ sở sản xuất ở nhiều ngành và nhiều địa phương của Việt Nam đang thực hiện sản xuất sạch hơn. Nhưng gần đây ở nước ta bỗng dưng xuất hiện một số dự án về sắt thép và khai khoáng mà không có sự kiểm soát về môi trường. Các dự án như vậy không những là mối nguy, thậm chí là hiểm họa sinh thái, mà còn làm cạn kiệt nguồn tài nguyên dự trữ cho tương lai. Việc cấp phép khai thác tùy tiện đang tạo ra lỗ hổng cho các nước khác đẩy công nghiệp “giá trị thấp” và “ô nhiễm” sang nước ta. Đây là vấn đề đáng báo động trong quá trình cạnh tranh thu hút FDI.

Trong tình thế của một đất nước đang phát triển, việc du nhập và phát triển công nghiệp luôn là điều cần thiết, tuy nhiên chúng ta không du nhập hay mời gọi đầu tư một cách thiếu suy xét, vì không loại trừ khả năng nhà đầu tư mang vào những công nghệ, thiết bị lạc hậu hay những công đoạn sản xuất có giá trị thấp và mức ô nhiễm cao. Chính vì vậy những người có trách nhiệm cần phải luôn tỉnh táo và suy xét vấn đề đầu tư FDI một cách sáng suốt.

Phát triển các ngành năng lượng xanh:

Rất nhiều vấn đề về môi trường mà chúng ta đang phải đối mặt ngày hôm nay phát sinh từ việc sử dụng nhiên liệu hóa thạch: hiện tượng nóng lên toàn cầu, sự xuống cấp của chất lượng không khí, mưa axit và tràn dầu.

Có thể nói việc làm chủ nguồn năng lượng và nhiên liệu là chính sách hàng đầu của tất cả các quốc gia ngày nay, kể cả năng lượng và nhiên liệu xanh. Bên cạnh đầu tư nghiên cứu năng lượng và nhiên liệu xanh, cũng rất cần các nỗ lực để quảng bá ý thức tiết kiệm năng lượng, tiết kiệm nhiên liệu, xanh hóa các sản phẩm và nguồn cung năng lượng.

Năng lượng Mặt Trời, pin nhiên liệu, nhiên liệu hydro, khí thiên nhiên hóa lỏng và nhiên liệu sinh học đang là những hướng ứng dụng năng lượng xanh trong tương lai. Việt Nam có nhiều lợi thế về mặt phát triển năng lượng xanh để giảm thiểu ô nhiễm môi trường. Chúng ta có thể hy vọng rằng trong một tương lai không xa, toàn bộ các hệ thống xe buýt nội thành tại thành phố Hồ Chí Minh và Hà Nội sẽ sử dụng 100% khí thiên nhiên, chủ yếu được sản xuất từ nguồn khí đốt của các mỏ dầu khí trong nước. Mặt khác, xăng sinh học trên nền tảng bổ sung ethanol là giải pháp quan trọng nhằm giảm tiêu thụ nhiên liệu hóa thạch và giảm

lượng khí thải cho các loại động cơ. Với ưu thế của Việt Nam là một nước có khí hậu nhiệt đới thuận lợi cho phát triển nông nghiệp, việc gia tăng năng suất cây trồng dựa trên sự phát triển của công nghệ sinh học có thể là tiền đề để nâng cao sản lượng etanol và xăng sinh học, giúp cân bằng với nhiên liệu hóa thạch.

Chúng ta cũng có thể tận dụng nhiều phế phẩm trong nông lâm nghiệp và hải sản để chuyển hóa thành năng lượng không gây ô nhiễm. Ví dụ, một trong những nhiên liệu xanh mà chúng ta có thể phát triển là chế biến chất thải mỡ cá basa thành điêzen sinh học, với tiềm năng tạo ra hàng trăm nghìn tấn nhiên liệu, đồng thời góp phần giải quyết đầu ra, nâng cao giá trị cho chất thải mỡ cá với khối lượng lên đến hàng triệu tấn mỗi năm.

Phát triển ngành nông nghiệp xanh:

Cuộc cách mạng xanh vào thập niên 1960 đã chuyển đổi toàn bộ ngành nông nghiệp, giúp sản lượng nông nghiệp trên thế giới theo kịp đà tăng dân số. Ngày nay, nông nghiệp xanh không chỉ tạo ra những sản phẩm sạch và tốt mà còn là yếu tố quan trọng cho sự ổn định kinh tế xã hội.

Mục tiêu của nông nghiệp xanh là gia tăng năng suất cây trồng/vật nuôi, đồng thời bảo đảm các giá trị “Xanh” đối với môi trường và “An toàn” đối với con người. Với công nghệ sinh học, phân bón sinh học, hoạt chất sinh học quản lý sâu bệnh, áp dụng những tiến bộ trong canh tác và nghiên cứu về giống, kỹ năng thâm canh mới, xử lý và chế biến sinh khối, □ nông nghiệp xanh đang là xu hướng tất yếu ngày nay.

Việt Nam vốn có một nền nông nghiệp lâu đời và cũng đang dần dần có nhiều mặt hàng nông sản đứng vào danh mục xuất khẩu hàng tỷ USD mỗi năm. Trong tình hình sản xuất lương thực trên thế giới ngày càng bất ổn, nông nghiệp xanh sẽ là hướng đi bền vững và ưu việt nhất để ngành nông nghiệp nước ta vừa đảm bảo an ninh lương thực vừa tăng cường xuất khẩu nông sản ra thế giới, góp phần mang lại những nguồn ngoại tệ quan trọng cho đất nước.

Phát triển ngành dược phẩm xanh

Thảo dược thiên nhiên hiện đang không ngừng được nghiên cứu cải tiến nhờ công nghệ chế biến dược phẩm hiện đại, làm gia tăng hiệu quả chữa bệnh và tăng cường sức khỏe cho con người. Hàng loạt những chiết xuất từ thảo dược đang làm thay đổi tư duy và bộ mặt của ngành dược học và chăm sóc sức khỏe.

Khuynh hướng phát triển sản phẩm dược hiện nay là sự giao thoa hai chiều giữa khoa học kỹ thuật phương Tây với kinh nghiệm và những nguyên lý kinh dịch phương Đông trong dược học và kiến thức về sức khỏe. Các sản phẩm Đông dược tại Trung Quốc, Nhật Bản, Hàn Quốc và Việt Nam đang ngày càng chiếm tỷ trọng cân bằng hoặc cao hơn so với dược phẩm xuất xứ từ các nước phương Tây.

Một trong những mũi nhọn nghiên cứu trong ngành dược hiện nay là theo hướng mô phỏng các dược chất thiên nhiên, ví dụ như mật gấu, nhân sâm, đông trùng hạ thảo... các loại cao từ thực vật hay động vật không quý hiếm... bước đầu tạo ra những dược chất thay thế làm giảm thiểu sự khai thác cạn kiệt các nguồn nguyên dược liệu quý trong thiên nhiên. Bên cạnh đó là hàng loạt các loại thuốc mới chữa các bệnh nan y mãn tính được chế biến từ các loại thảo dược có thể nuôi trồng, đó là hà thủ ô, kim tiền thảo, nấm linh chi, giảo cổ lam, tam thất, dầu gấc, diệp hạ châu... có thể góp phần hình thành cả một nền nông nghiệp & công nghiệp dược thảo tiên tiến. Ngành Dược thảo Việt Nam là ngành hội đủ các yếu tố mạnh như: khoa học và công nghiệp chế biến, y học Đông Tây, nông nghiệp thâm canh giá trị cao.

Xây dựng các doanh nghiệp xanh

Trong thế kỷ này, ngành công nghiệp xanh đã, đang và sẽ phát triển một cách nhanh chóng. Sự bùng nổ các sản phẩm hữu cơ, thân thiện với môi trường trên thị trường hiện nay không còn là một cơn sốt mà hứa hẹn sẽ là ngành kinh doanh đầy tiềm năng.

Điều đó mở ra rất nhiều cơ hội lớn cho những doanh nhân quan tâm tới môi trường và kinh doanh bền vững, xây dựng những “doanh nghiệp xanh” với sản phẩm và phương thức sản xuất thân môi trường và giảm thiểu ô nhiễm.

Các doanh nghiệp “xanh” không chỉ góp phần bảo vệ môi trường mà cùng với đó còn góp phần quảng bá cho thương hiệu của mình. Phát triển một doanh nghiệp thân thiện với môi trường mang lại những lợi ích to lớn cho các chủ doanh nghiệp, những người đang mong muốn kiểm soát chi phí, thu hút khách hàng và kinh doanh có trách nhiệm hơn với xã hội.

Khi nhận thức của xã hội ngày càng được nâng cao thì trách nhiệm xã hội của các doanh nghiệp ngày càng trở nên quan trọng. Một doanh nghiệp không chú ý nâng cao giá trị, uy tín của mình thông qua tiếp thị vì xã hội hoặc tuân thủ

nghiêm túc việc thực thi trách nhiệm xã hội ngày nay thì hoàn toàn có thể tự đưa mình đến tình huống đối mặt với sự thách thức uy tín hay thậm chí là sự tẩy chay của cộng đồng đối với sản phẩm, dẫn đến nguy cơ phá sản doanh nghiệp mà Vedan ở Việt Nam và BP ở Mỹ là những trường hợp điển hình.

Ngoài việc phát triển mạnh các ngành sản xuất, kinh doanh xanh, Chính phủ, các ngành, các cấp cần thực hiện tốt những việc như sau:

Một là, phát triển hệ thống giáo dục – đào tạo lao động theo định hướng việc làm xanh. Tổ chức đào tạo và bồi dưỡng kiến thức, kỹ năng quản trị, điều hành trong nền kinh tế xanh, ngành sản xuất xanh cho đội ngũ cán bộ quản trị công và doanh nghiệp. Trước mắt là đối với đội ngũ cán bộ lãnh đạo, hoạch định chính sách, chiến lược, quy hoạch và kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội.

Phát triển nguồn nhân lực cho tăng trưởng xanh trên cơ sở nghiên cứu, lựa chọn đưa các nội dung về tăng trưởng xanh, công nghệ xanh, khai thác tài nguyên bền vững và các cấp học và bậc học.

Xây dựng hướng dẫn doanh nghiệp về cách thức tiếp cận các lựa chọn tài chính, công nghệ để thực hiện xanh hóa công nghiệp, nông nghiệp.

Hai là, huy động nguồn lực thực hiện việc tạo việc làm xanh. Chính phủ ưu tiên dành kinh phí thỏa đáng từ ngân sách Nhà nước và ngân sách địa phương để thực hiện chiến lược tăng trưởng xanh và tạo việc làm xanh.

Ban hành cơ chế, chính sách khuyến khích các tổ chức tài chính, các doanh nghiệp, nhất là các doanh nghiệp nhỏ và vừa triển khai các hoạt động sản xuất kinh doanh theo tiêu chí tăng trưởng xanh.

Sử dụng hệ thống các công cụ tài chính, tín dụng, thị trường để khuyến khích và hỗ trợ phát triển kinh tế xanh, sản phẩm xanh.

Khuyến khích và chú trọng thu hút các nguồn vốn vay, ODA, hỗ trợ kỹ thuật của các nước, các tổ chức quốc tế và đội ngũ tri thức Việt Nam sinh sống ở nước ngoài tham gia vào việc thực hiện chiến lược tăng trưởng xanh và tạo việc làm xanh ở Việt Nam.

Ba là, tuyên truyền, nâng cao nhận thức của nhân dân, cộng đồng về vai trò, ý nghĩa của tăng trưởng xanh để qua đó người dân có những hành động thiết thực đóng góp vào việc thực hiện tăng trưởng xanh.

Bốn là, chú trọng việc thực hiện an sinh xã hội trong quá trình chuyển hóa từ nền kinh tế "nâu" sang nền kinh tế "xanh": cần chú ý đặc biệt tới những nhóm dễ bị tổn thương trong quá trình "xanh hóa" như người làm việc trong khu vực không chính thức, lao động làng nghề độc hại nặng nhọc nguy hiểm, nông dân, lao động di cư, người tàn tật, người dân tộc thiểu số, thanh niên, phụ nữ, nông dân.

Năm là, hoàn thiện thể chế, nhất quán chính sách phát triển bền vững, nâng cao hiệu quả quản trị thị trường lao động và sử dụng các công cụ kinh tế thích hợp: tăng cường năng lực quản lý nhà nước (năng lực bộ máy, tổ chức, công tác thanh tra, kiểm tra, xây dựng cơ sở dữ liệu và bộ chỉ tiêu giám sát đánh giá về việc làm xanh); sử dụng các thiết chế mền linh hoạt trong quản trị; ban hành và thực thi các chế tài đủ mạnh với các công cụ kích thích kinh tế hợp lý như tính đầy đủ chi phí xã hội và môi trường vào giá thành sản phẩm, đánh thuế tài nguyên, thuế tiêu thụ nhiều năng lượng và phát sinh nhiều rác thải...

2. Kiến nghị một số công việc đối với doanh nghiệp và người lao động

Yêu cầu mới của việc làm xanh đối với thị trường lao động thể hiện chủ yếu trên ba mặt:

- *Xanh hóa doanh nghiệp*: đổi mới mô hình tăng trưởng, tái cấu trúc các ngành và thay đổi nội dung công việc trong quá trình xanh hóa sản xuất và phân phối dẫn đến yêu cầu nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, yêu cầu thích nghi, thay đổi nghề và trang bị kỹ năng mới thích ứng với những ngành nghề mới.

- *Công nghệ xanh*: yêu cầu công nghệ mới thân thiện môi trường (tiêu hao ít năng lượng, nguyên nhiên vật liệu, giảm phát thải khí nhà kính, xả ít rác thải) với những kỹ năng và hiểu biết mới của nguồn nhân lực năng động.

- *Hiệu quả của thị trường lao động trong quá trình chuyển đổi sang nền kinh tế xanh*: yêu cầu an linh- linh hoạt trên thị trường lao động, vừa mang lại hiệu quả cao hơn cho xã hội và doanh nghiệp, vừa tạo nhiều việc làm mới với năng suất lao động, thu nhập cao hơn, giảm nghèo và an sinh hơn.

Xuất phát từ yêu cầu đó của việc làm xanh các doanh nghiệp (cầu lao động) và những người lao động (cung lao động) cần chú ý thực hiện tốt những điểm sau:

- *Về phía cầu lao động*: cần đánh giá đầy đủ tiềm năng việc làm xanh (thay đổi mô hình tăng trưởng từ khai thác tài nguyên thô chủ yếu dựa vào vốn sang

dựa vào "nguồn vốn con người" và năng lực khoa học- công nghệ, tái cấu trúc các ngành chuyển sang có hàm lượng tri thức cao, giá trị gia tăng lớn, sử dụng công nghệ thân thiện môi trường, tạo dựng môi trường kinh doanh bình đẳng và minh bạch cho phát triển doanh nghiệp...).

- *Về phía cung lao động*: đào tạo và phát triển nguồn nhân lực cho việc làm xanh, xây dựng đội ngũ lao động "xanh hơn" với chuyên môn kỹ thuật trình độ cao, từ cán bộ lãnh đạo quản lý xây dựng đường lối chính sách, cán bộ nghiên cứu khoa học- công nghệ, người làm thiết kế- quy hoạch, giảng viên, đội ngũ doanh nhân....đến đội ngũ công nhân lành nghề. Trước hết chúng ta cần tập trung vào:

(i) Nâng cao nhận thức, đặc biệt là xanh hóa việc làm hiện tại và yêu cầu thay đổi thói quen "xấu" gây lãng phí tài nguyên.

(ii) Giáo dục những kiến thức chung về môi trường- xã hội ngay từ các lớp của cấp tiểu học, trung học cơ sở, trung học phổ thông và hướng nghiệp vào việc làm xanh.

(iii) Đào tạo kỹ năng và xây dựng năng lực thực hành, chú ý đặc biệt tới những kỹ năng chung và kỹ năng đa nghề với ngành sản phẩm và dịch vụ thân thiện môi trường, phát triển các chương trình đào tạo các nghề trong các ngành: năng lượng mới, nông nghiệp sinh thái, trồng và bảo vệ rừng, du lịch và dịch vụ sinh thái, các ngành công nghệ mới ít rác thải, vận tải công cộng....

(iv) Đảm bảo thu nhập và xanh hóa nơi làm việc: kết nối cung- cầu để tăng việc làm và có thu nhập thỏa đáng, giảm thất nghiệp, giảm bất bình đẳng gắn với bảo vệ môi trường, sử dụng các công cụ thông tin thị trường lao động, dịch vụ việc làm, hướng nghiệp, chương trình việc làm công trong xây dựng các công trình công cộng như cơ sở hạ tầng, thủy lợi, đê điều, thu gom xử lý rác thải.

3. Một số kiến nghị về cơ chế và điều kiện thực hiện việc gia tăng việc làm xanh ở Việt Nam

Cơ chế thực hiện

- *Cơ chế đối thoại xã hội*: sử dụng cơ chế ba bên và huy động mọi đối tác xã hội cũng như mọi nguồn lực cho phát triển bền vững, trong đó đặc biệt quan trọng là vai trò của chính phủ, doanh nghiệp (trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp), công đoàn (đại diện và bảo vệ quyền lợi của người lao động trong quá trình

chuyên hóa), các tổ chức xã hội, hỗ trợ của các nước, các tổ chức quốc tế và của các phương tiện truyền thông đại chúng.

- *Chỉ rõ lộ trình với các mục tiêu ngắn hạn, dài hạn thích hợp trong điều kiện của Việt Nam:* trước mắt tập trung cho xanh hóa việc làm hiện tại và dần dần xây dựng các chương trình việc làm tương ứng với phát triển các ngành mũi nhọn với nhiều tiềm năng xanh.

- *Cơ chế đánh giá, giám sát:* từ trên xuống và từ dưới lên với sự giám sát chặt chẽ của người dân và cộng đồng, đặc biệt là việc thực hiện các chỉ tiêu về môi trường, về xã hội, về chất lượng việc làm và nguồn nhân lực.

Điều kiện thực hiện:

- *Đầu tư thích đáng cho các vùng nông thôn, các vùng nghèo:* để có hệ thống cơ sở hạ tầng đồng bộ và người dân tiếp cận được các dịch vụ xã hội cơ bản (y tế, giáo dục, nhà ở, nước sạch, vệ sinh môi trường, trợ giúp xã hội...).

- *Gắn kết chặt chẽ giữa tạo việc làm bền vững, chất lượng nguồn nhân lực, sử dụng tài nguyên hợp lý, lợi thế so sánh của vùng và ứng dụng công nghệ mới:* để đạt hiệu quả kinh tế- xã hội- môi trường cao nhất cho từng vùng, địa phương và cụ thể cho từng doanh nghiệp. Ở đây, năng lực của chính quyền địa phương các cấp đóng vai trò quyết định trong phát triển bền vững phù hợp với điều kiện của địa phương mình.

- *Doanh nghiệp tham gia vào được chuỗi giá trị gia tăng toàn cầu:* cải thiện mọi điều kiện để doanh nghiệp hội nhập và phát triển với chiến lược trọng tâm dựa vào nguồn vốn con người, lao động sáng tạo sử dụng tiết kiệm tài nguyên và năng lực công nghệ tiên tiến thân thiện môi trường.

Những định hướng đã nêu chỉ là những suy nghĩ bước đầu, chắc chắn cần nhiều trao đổi để Việt Nam có những bước đi thích hợp trên con đường phát triển bền vững với "*việc làm xanh cho mọi người*".

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đinh Thu Nga, Hoàng Văn Mạnh, Kinh nghiệm phát triển kinh tế xanh tại một số quốc gia trên thế giới và hướng đi triển vọng cho Việt Nam, Tạp chí Thông tin và Dự báo Kinh tế - Xã hội, số 77 + 78, 2012;
2. Nguyễn Bá Ngọc, Việc Làm xanh: Thách thức và cơ hội đối với Việt Nam, Tạp chí Lao động và xã hội, số 429, 2012;
3. Nguyễn Mạnh Hùng, Nguyễn Xuân Trung, Kinh nghiệm chuyển đổi sang nền kinh tế xanh trên thế giới, Tạp chí Kinh tế và Dự báo, số 17/2012;
4. Nguyễn Quang Thuận, Kinh tế xanh trong đổi mới mô hình tăng trưởng và tái cấu trúc nền kinh tế Việt Nam giai đoạn tới, Kinh tế Việt Nam năm 2012: Khởi động mạnh mẽ quá trình tái cơ cấu nền kinh tế, Nhà xuất bản Tri thức, 2012;
5. Nguyễn Thị Bích Hạnh, Tìm hiểu phát triển kinh tế xanh – Những vấn đề cơ bản, Tạp chí Nghiên cứu phát triển bền vững, số 2/2012;
6. Phạm Minh Chính, Kinh tế xanh và con đường phát triển của nước ta thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa, Tạp chí Cộng sản số 838, 2012;
7. Phạm Thành Công, GDP xanh: Xu hướng tiếp cận mới trong mối quan hệ tăng trưởng kinh tế và phát triển bền vững hiện nay, Tạp chí Nghiên cứu Kinh tế, số 4/2011;
8. Phạm Thị Xuân Mai, Tăng trưởng xanh: Lý luận và thực tiễn, Tạp chí Nghiên cứu Đông Bắc Á, số 7/2012;
9. Tăng trưởng xanh cho mọi người: Con đường hướng tới phát triển bền vững, Ngân hàng Thế giới, 2012;
10. Một số nguồn khác trên Internet, website, báo điện tử, báo chí, tạp chí.